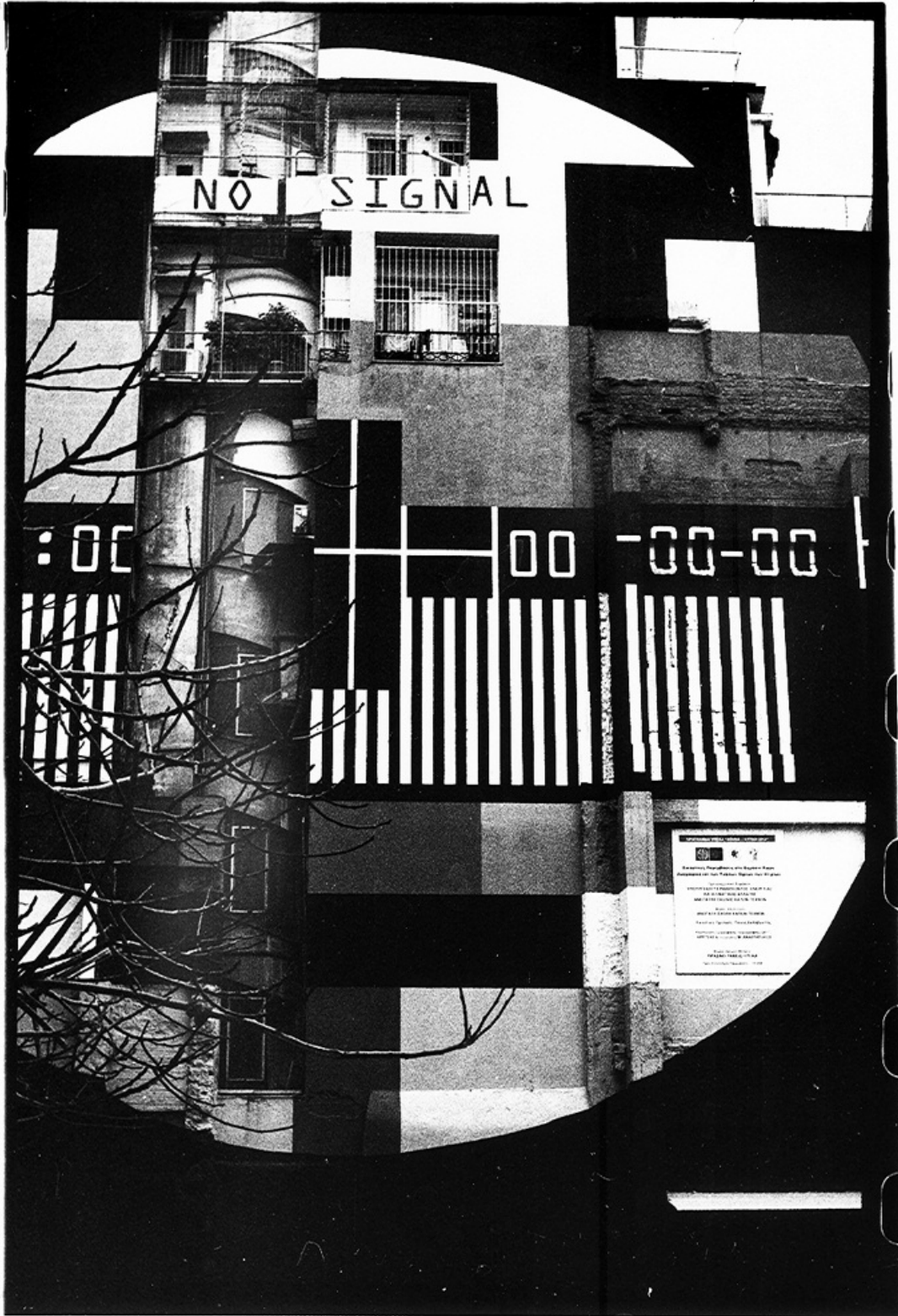




gameover

ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ #9 ΑΠΡΙΛΗΣ 2013 - 1,5 ευρώ

περιεχόμενα **3**: παρέμβαση στο πάντειο **4**: καταλήψεις μέσα στις σχολές **5**: τρία σημεία και μια απορία για το σχέδιο αθηνά **6-7**: ψηφιακά φίλτρα και αναλογικές αναμνήσεις **8-9**: digital violence versus a violent reality **10-12**: θεαματικές αντιφάσεις σε τεταμένους εγκεφάλους **13**: τρίτοβάθμια εκπαίδευση και εργασία, προς το νέο παράδειγμα **14**: επαναφορά **15**: σημεία των καιρών



...Μοναδική μας παρηγοριά παρέμειναν τότε τα τηλεγράφημα. Άτομα που ήταν δεμένα μεταξύ τους πνευματικά, συνεσθηματικά και σαρκικά βρέθηκαν στην ανάγκη ν' αναζητούν τα σημάδια της παλιάς επικοινωνίας τους στα κεφαλαία γράμματα ενός τηλεγραφήματος με δέκα λέξεις. Και καθώς, στην ουσία, οι εκφράσεις που μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε σ' ένα τηλεγράφημα εξαντλούνται γρήγορα, μακροχρόνιες συμβιώσεις ή συναρπαστικά πάθη συνοψίζονταν βιαστικά σε μια περιοδική ανταλλαγή τυποποιημένων φράσεων, όπως: «Είμαι καλά. Σε σκέφτομαι. Φιλιά».

Μερικοί από μας, ωστόσο, επέμεναν πεισματικά να γράφουν και, για να επικοινωνήσουν με τον έξω κόσμο, μηχανεύονταν χίλιους δυο τρόπους που τελικά αποδεικνύονταν πάντα μάταιοι. Κι αν, παρ'όλα αυτά, μερικά κόλπα που είχαμε επινοήσει πετύχαιναν, εμείς δεν το ξέραμε γιατί δεν παίρναμε καμιά απάντηση. Για εβδομάδες ολόκληρες έπρεπε να ξαναρχίζουμε αδιάκοπα το ίδιο γράμμα, να ξαναγράφουμε τις ίδιες πληροφορίες και τις ίδιες εκκλήσεις, κι έτσι, έπειτα από λίγο καιρό, οι λέξεις, που στην αρχή έβγαιναν ζωντανές απ'την καρδιά μας, έχαναν πια το νοημά τους. Τις ξαναγράφαμε τότε μηχανικά, προσπαθώντας να δώσουμε, με τις νεκρές αυτές φράσεις, μηνύματα από τη δύσκολη ζωή μας. Και τελικά προτιμούσαμε τις συμβατικές λέξεις του τηλεγραφήματος από εκείνο το στείρο κι επίμονο μονόλογο, από εκείνο τον άγονο διάλογο μ' έναν τοίχο.

*ευχαριστούμε πολύ το μανώλη για τις φωτογραφίες του εξωφύλλου και του editorial.

Το περιοδικό game over εκδίδεται από την ομώνυμη συνέλευση κάθε δύο μήνες. Η συνέλευση game over συγκροτείται από φοιτητικά και εξωφοιτητικά στοιχεία. Έχει αντικείμενο την κρίση και την αναδιάρθρωση της εκπαίδευσης συνολικά.

Δεν έχουμε, ούτε θέλουμε να έχουμε σχέση με κόμματα, φοιτητικές παρατάξεις, μίντια, διανοούμενους, ερευνητικά προγράμματα, και οποιδήποτε άλλο θεσμό.

Ηλεκτρονική αλληλογραφία:
gameover_2010@hotmail.com

Ηλεκτρονική διεύθυνση:
www.gameoversite.gr



Το game over στηρίζει τη λέσχη κατασκόπων 2 Ιου αιώνα

ΠΑΡΕΝΦΑΣΗ



ΠΑΝΤΕΙΟ

Την Τετάρτη 30-1-13 το ΠΜΣ Εγκληματολογίας του παντείου σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Δημοκρατίας «Κωνσταντίνος Καραμανλής» και το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών διοργάνωσαν ημερίδα στην Τεχνόπολη στο Γκάζι, με τον ευφάνταστο τίτλο: «Πόλη, εγκληματικότητα και ανασφάλεια στην εποχή της οικονομικής κρίσης». Ή αλλιώς τι θα κάνουμε εμείς οι «κοινωνικοί» «επιστήμονες» σε καιρούς κρίσης; Για το λόγο αυτό είχαν καλέσει για κράχτες τους super stars των ημερών – μαριονέτες υπουργό Προ.Πο Ν. Δένδια και δήμαρχο αθηναίων Γ. Καμίνη. Από τους καθηγητές του εγκληματολογικού του Παντείου συμμετείχαν οι εξής φωστήρες: ο Ι. Φαρσεδάκης και η Χ. Ζαραφωνίτου.

Κρατάει όμως χρόνια αυτή η κολόνα. Πέρα από τα προαναφερθέντα «τσακάλια», αρκετοί καθηγητές και σε αυτό το τμήμα (πχ Ε. Λαμπροπούλου, Σπ. Καλογερόπουλος κ.α.) και σε άλλα (πχ Χ. Παπασωτηρίου – Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Β. Αρτινοπούλου – Κοινωνιολογία κ.α.), έχουν συμμετάσχει σε «έρευνες», στα «Συμβούλια για την Αντιμετώπιση της Παραβατικότητας» του υπουργείου Προ.Πο και της ελ.α.σ, στη διοίκηση του think tank της αστυνομίας (ΚΕΜΕΑ), σε σύμβουλοι της ελ.α.σ, της Interpol και αλλού, πλάι σε καρβανάδες, ΕΥΠαιζίδες και μπάτσους.

Όσοι λοιπόν καμώνονται πως σκίζουν τα ρούχα τους για το «δημόσιο – δωρεάν» χαρακτήρα του πανεπιστημίου, στην πραγματικότητα είναι εντελώς γυμνοί. Γιατί τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και κάποιοι καθηγητές τους τα τσεπώνουν εδώ και καιρό από δημόσιους και κρατικούς φορείς (εταιρίες, υπουργεία, think tanks).

Ακόμα, όσοι σκίζονται για το άσυλο και δεν κάνουν λόγο για το πώς ένα κομμάτι των σχολών έχει οργανική σχέση με το στρατό και την αστυνομία (με έρευνες, αναθέσεις έργων κτ) έχουν ένα πτώμα στο στόμα τους.

Γιατί ξεχνούν επίσης κάτι πολύ βασικό. Η επιστήμη δεν ήταν ποτέ ουδέτερη και σε καιρούς κρίσης, όσο κι αν αυτή διατείνεται το αντίθετο, παράγει και αναπαράγει ιδεολογία γι αυτούς που τη χρηματοδοτούν. Και μεταφράζεται σε πράξεις: σε φράχτες και ναρκοπέδια στα σύνορα, σε «Ξένο Δία», σε περιπολίες, σε ελέγχους, σε «μηδενική ανοχή», σε «αναπλάσεις», σε καταστροφή υφιστάμενων κοινωνικών σχέσεων και σε δημιουργία σχέσεων και δυνατοτήτων καπιταλιστικά αξιοποιήσιμων.

Σε καιρούς σαν τους σημερινούς λοιπόν, που η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης θα λιγοστεύει όλο και περισσότερο, οι διάφορες κλίκες στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα λυσσάνε για το ποια δε θα βουλιάζει, ποια θα μείνει στην επιφάνεια για να συνεχίσει να τσεπώνει ό, τι διατίθεται. Κι αν το Πάντειο παράγει ιδεολογία και συναίνεση, άλλες σχολές παράγουν πιο πρακτικές εφαρμογές, πχ με μελέτες για τις αναπλάσεις, με έρευνες για τη ΝΑΣΑ, για φαρμακοβιομηχανίες ή για τη βιοτεχνολογία.

Αν λοιπόν οι κοινωνικοί επιστήμονες δεν πίνουν μια στην αγορά εργασίας και αν το μόνο που επιφυλάσσουν για την τάξη μας είναι η Ασφάλεια (είτε σα θύτες, είτε ακόμα περισσότερο σα θύματα), τότε για κάποιους καθηγητές μας η επιλογή είναι εύκολη. Και προσπαθούν να χτίσουν και να διατηρήσουν τις business τους.

Και για εμάς το ίδιο όμως: **καλύτερα άνεργος, παρά κοινωνικός επιστήμονας - μπάτσος.**

Η αφισα συζητήθηκε, γράφτηκε, σχεδιάστηκε, πληρώθηκε και κολλήθηκε σε 500 αντίτυπα στις σχολές της Αθήνας, από φοιτητές, -ριες από το πάντειο. Επίσης έγιναν παρεμβάσεις σε μαθήματα και μοιράστηκαν εκατοντάδες κειμένων.



ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΣΕ ΚΑΙΡΟΥΣ ΚΡΙΣΗΣ;

Όσοι λοιπόν καμώνονται πως σκίζουν τα ρούχα τους για το «δημόσιο – δωρεάν» χαρακτήρα του πανεπιστημίου, στην πραγματικότητα είναι εντελώς γυμνοί. Γιατί τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και κάποιοι καθηγητές τους τα τσεπώνουν εδώ και καιρό από δημόσιους και κρατικούς φορείς (εταιρίες, υπουργεία, think tanks).

Ακόμα, όσοι σκίζονται για το άσυλο και δεν κάνουν λόγο για το πώς ένα κομμάτι των σχολών έχει οργανική σχέση με το στρατό και την αστυνομία (με έρευνες, αναθέσεις έργων κτ) έχουν ένα πτώμα στο στόμα τους.

Γιατί ξεχνούν επίσης κάτι πολύ βασικό. Η επιστήμη δεν ήταν ποτέ ουδέτερη και σε καιρούς κρίσης, όσο κι αν αυτή διατείνεται το αντίθετο, παράγει και αναπαράγει ιδεολογία για αυτούς που τη χρηματοδοτούν. Και μεταφράζεται σε πράξεις: σε φράχτες και ναρκοπέδια στα σύνορα, σε «Ξένο Δία», σε περιπολίες, σε ελέγχους, σε «μηδενική ανοχή», σε «αναπλάσεις», σε καταστροφή υφιστάμενων κοινωνικών σχέσεων και σε δημιουργία σχέσεων και δυνατοτήτων καπιταλιστικά αξιοποιήσιμων.

Σε καιρούς σαν τους σημερινούς λοιπόν, που η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης θα λιγοστεύει όλο και περισσότερο, οι διάφορες κλίκες στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα λυσσάνε για το ποια δε θα βουλιάζει, ποια θα μείνει στην επιφάνεια για να συνεχίσει να τσεπώνει ό, τι διατίθεται. Κι αν το Πάντειο παράγει ιδεολογία και συναίνεση, άλλες σχολές παράγουν πιο πρακτικές εφαρμογές, πχ με μελέτες για τις αναπλάσεις, με έρευνες για τη ΝΑΣΑ, για φαρμακοβιομηχανίες ή για τη βιοτεχνολογία.

ΤΟ ΠΑΝΤΕΙΟ ΒΡΩΜΑΕΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Αν λοιπόν οι κοινωνικοί επιστήμονες δεν πίνουν μια στην αγορά εργασίας και αν το μόνο που επιφυλάσσουν για την τάξη μας είναι η Ασφάλεια (είτε σα θύτες, είτε ακόμα περισσότερο σα θύματα), τότε για κάποιους καθηγητές μας η επιλογή είναι εύκολη. Και προσπαθούν να χτίσουν και να διατηρήσουν τις business τους.

Και για εμάς το ίδιο όμως: **καλύτερα άνεργος, παρά κοινωνικός επιστήμονας - μπάτσος.**

Την Τετάρτη 30-1-13 το ΠΜΣ Εγκληματολογίας του παντείου σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Δημοκρατίας «Κωνσταντίνος Καραμανλής» και το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών διοργάνωσαν ημερίδα στην Τεχνόπολη στο Γκάζι, με τον ευφάνταστο τίτλο: «Πόλη, εγκληματικότητα και ανασφάλεια στην εποχή της οικονομικής κρίσης». Ή αλλιώς τι θα κάνουμε εμείς οι «κοινωνικοί» «επιστήμονες» σε καιρούς κρίσης; Για το λόγο αυτό είχαν καλέσει για κράχτες τους super stars των ημερών – μαριονέτες υπουργό Προ.Πο Ν. Δένδια και δήμαρχο αθηναίων Γ. Καμίνη. Από τους καθηγητές του εγκληματολογικού του Παντείου συμμετείχαν οι εξής φωστήρες: ο Ι. Φαρσεδάκης και η Χ. Ζαραφωνίτου.

Κρατάει όμως χρόνια αυτή η κολόνα. Πέρα από τα προαναφερθέντα «τσακάλια», αρκετοί καθηγητές και σε αυτό το τμήμα (πχ Ε. Λαμπροπούλου, Σπ. Καλογερόπουλος κ.α.) και σε άλλα (πχ Χ. Παπασωτηρίου – Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Β. Αρτινοπούλου – Κοινωνιολογία κ.α.), έχουν συμμετάσχει σε «έρευνες», στα «Συμβούλια για την Αντιμετώπιση της Παραβατικότητας» του υπουργείου Προ.Πο και της ελ.α.σ, στη διοίκηση του think tank της αστυνομίας (ΚΕΜΕΑ), σε σύμβουλοι της ελ.α.σ, της Interpol και αλλού, πλάι σε καρβανάδες, ΕΥΠαιζίδες και μπάτσους.

✦ ΒΟΥΤΗΣΕ, ΠΙΞΕ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΟΥ ΤΟ ΕΧΟΥΝ ΜΥΡΤΕΙΕ

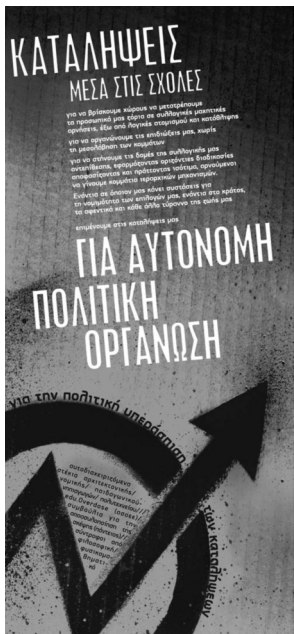
για την πολιτική υπεράσπιση

Τα πανεπιστήμια βρίσκονται αναμφίβολα σε τέλμα. Όχι μόνο γιατί το κράτος έχει από καιρό παραιτηθεί από τις οικονομικές του υποχρεώσεις απέναντι σε αυτά, αλλά και γιατί το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα, δομημένο με βάση της ανάγκες μιας προηγούμενης φάσης του καπιταλισμού, πιάνεται διαρκώς ξεβράκωτο. Και μάλιστα πιάνεται ξεβράκωτο ακόμα και στις πιο βασικές του λειτουργίες, όπως η κυριαρχία του στην ανάπτυξη, τη διανομή και την αναπαραγωγή της γνώσης εκείνης που είναι απαραίτητη για τα αφεντικά και την καπιταλιστική αξιοποίηση. Και αυτή του η αναποτελεσματικότητα (όχι τυχαία) εντοπίζεται κυρίως σε τομείς που έχουν να κάνουν με νέες τεχνολογίες ή αλλιώς σε τομείς που σχετίζονται με το μέλλον της καπιταλιστικής ανάπτυξης.

Από την άλλη, η πλειοψηφία των φοι-

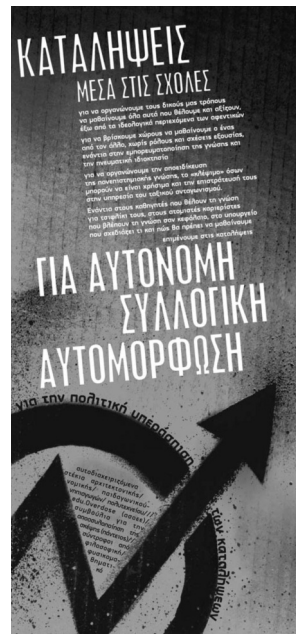
καταλήψεις μέσα στις σχολές των καταρτημένων

Αφίσες που κολλήθηκαν από τα Αυτοδιαχειριζόμενα Στέκια Αρχιτεκτονικής, Νομικής, Παιδαγωγικού-Νηπιαγωγών, Πολυτεχνείου, από τις ομάδες edu.Overdose στην ΑΣΟΕΕ και Συμβούλια για την Από-ασυλοποίηση της Σκέψης στο Πάντειο και από συντρόφους και συντρόφισσες από τη Φιλοσοφική και το Φυσικο-Μαθηματικό, για την πολιτική υπεράσπιση των καταλήψεων μέσα στις σχολές.



τητών και των φοιτητριών αντιλαμβάνονται αυτή την κατάσταση ως έκπτωση. Νιώθουν ότι έχουν πιαστεί κορόιδα, ότι η υπόσχεση που τους δόθηκε από την οικογένεια, το κράτος και ολόκληρη την κοινωνία για κοινωνική ανέλιξη και καριέρα αθετήθηκε. Και οι αριστερές παρατάξεις προσπαθούν να εξαργυρώσουν αυτή τη δυ-

σαρέσκεια, με το να προβάλλουν μια προηγούμενη φάση της εκπαίδευσης, που όχι απλά έχει κυριολεκτικά πεθάνει, αλλά και να μπορούσε να αναστηθεί δεν παύει να είναι φορέας όλων εκείνων των καπιταλιστικών λειτουργιών που τόσο έχουν αναδειχθεί και καταδικασθεί από τα κινήματα των προηγούμενων δεκαετιών. Μέσα σε αυτή την κατάσταση, που η μιζέρια και η παρακμή παραφυλάει σε κάθε γωνιά των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, οι καταλήψεις μέσα στις σχολές μπορούν να αποτελέσουν το πεδίο της δημιουργικής ανασυγκρότησης των φοιτητών και των φοιτητριών έξω από κομματικούς καιροσκοπισμούς και έξω από καθηγητικές κόντρες. Η κατάληψη ενός τόπου με προκαθορισμένες λειτουργίες (ή και καθόλου) και η εκτροπή της χρήσης του από την κανονικότητα, μπορεί να αποτελέσει (τουλάχιστον) το σωσίβιο που θα βοηθήσει όποιον το θέλει να επιπλεύσει στην γεμάτο κόντρες, ακραία ατομικιστική και μέχρι το λαιμό διεφθαρμένη καθημερινότητα των πανεπιστημίων. Φυσικά η κατάληψη, ειδικά όταν πρόκειται για "σταθερή", δε παύει να αποτελεί απλά ένα μέσο για την επίτευξη αυτού του στόχου. Γιατί άμα δεν υπάρχουν με κάποιο (έστω ασαφές) τρόπο τα περιεχόμενα και οι βασικές "αρχές" λειτουργίας, μια κατάληψη μπορεί απλά να αποτελέσει άλλο ένα μέρος που ανακυκλώνεται η καθημερινή αθλιότητα.



Την πέμπτη 28/3, ψηφίστηκε στη Βουλή η τροπολογία με την οποία «παρέχεται η δυνατότητα ίδρυσης, συγχώνευσης, κατάτμησης, μετονομασίας και κατάργησης Εισαγωγικών Κατευθύνσεων αλλά και Κατευθύνσεων προχωρημένου εξαμήνου σε Τμήματα Πανεπιστημίων και ΤΕΙ». Αυτή ήταν μια απαραίτητη προϋπόθεση για την προώθηση του σχεδίου «Αθηνά» με τα Προεδρικά Διατάγματα (ΠΔ) που οδεύουν προς έκδοση πλέον, με τα οποία προβλέπονται η ίδρυση, συγχώνευση, μετονομασία σχολών και τμημάτων Πανεπιστημίων. Λίγες μέρες πριν, το υπουργείο Παιδείας δημοσιοποίησε το νέο "Ακαδημαϊκό Χάρτη" της χώρας, μετά τις τροποποιήσεις που έγιναν στο σχέδιο «Αθηνά», όπου οριστικοποιούνται οι αλλαγές στα τμήματα των ΑΕΙ και ΤΕΙ τύπου της χώρας.

Επειδή ακριβώς το σχέδιο Αθηνά υλοποιείται μέσω ΠΔ και όχι νομοσχεδίου, δε θα φτάσει δηλαδή να "συζητηθεί" στη Βουλή, υπήρξαν έντονες πιέσεις για αλλαγές στο αρχικό σχέδιο. Εντέλει, ο νέος "Ακαδημαϊκός Χάρτης" διαμορφώνεται με την κατάργηση 5 Ιδρυμάτων και 129 Τμημάτων σε ολόκληρη τη χώρα, οπότε μένουν 258 Τμήματα στα Πανεπιστήμια από 289 και 147 στα ΤΕΙ από 245. Για να δείξει πόσο φιλεύσπλαχνο είναι και πόσο κοντά στο λαό, ακούγοντας αυτές τις αντιδράσεις, το υπουργείο τελικά δεν συγχώνευσε τα ξενόγλωσσα τμήματα του ΕΚΠΑ και του ΑΠΘ σε ένα, ανακήρυξε το Πρόγραμμα Ψυχολογίας του ΕΚΠΑ αυτόνομο τμήμα, αντί να απορροφηθεί, δε συγχώνευσε το ΤΕΙ Προσχολικής Αγωγής με το ΑΣΠΑΠΤΕ και διατήρησε αυτόνομα τα τμήματα Εργοθεραπείας και Φυσικοθεραπείας του ΤΕΙ Αθήνας.

Όσοι παρακολούθησαν, από κοντά ή όχι, την εξέλιξη αυτού του ζητήματος και των αντιδράσεων, κυρίως σε τοπικό επίπεδο, που προκάλεσε το σχέδιο "Αθηνά", θα έχουν σχηματίσει μια εικόνα περί τίνος πρόκειται. Θα θέλαμε όμως να αναφερθούμε σε ορισμένα σημεία πιο ειδικά:

1. Η ανάπτυξη, εδώ και μια εικοσαετία πλέον, στην "τιμημένη" ελληνική επαρχία διαφόρων τμημάτων ΑΕΙ και κυρίως ΤΕΙ εξυπνέτησε καίρια στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας διαφόρων επαρχιακών πόλεων. Αυτό έγινε μέσω της «υποδοχής» των φοιτητών και των οικογενειακών επιδομάτων τους ως καταναλωτές της τοπικής αγοράς, ακόμα και ως φθηνούς ευέλικτους εργατές, κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών, αλλά και ιδεολογικά,

στην διαμόρφωση και διατήρηση του ονείρου κάθε ελληνικής (μικροαστικής) οικογένειας για την πολυπόθητη κοινωνική άνοδο μέσω της απόκτησης κάποιου πτυχίου του κάθε γόνου τους. Και αυτή η λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης είναι μακράν πιο σημαντική για τον ελληνικό καπιταλισμό από οποιαδήποτε άλλη, ούτως ή άλλως αμφισβητήσιμη, παραγωγή γνώσης και πτυχιούχων.

2. Έχοντας φτάσει εδώ και αρκετό καιρό στα όρια της από όλες τις απόψεις, η ελληνική εκδοχή της ανώτατης εκπαίδευσης θα μπορούσε να συνεχίσει μόνο αν πάγωνε ο χρόνος στο 2007. Αλλά από τότε συνέβησαν πολλά. Συνέβησαν πολλά σε σχέση με την οικονομική κατάσταση κάθε μέσου (μικροαστικού) νοικοκυριού και τι αν θα μπορούσε να συντηρεί την κάνουλα προς τα σπουδάζοντα παιδιά του σε κάθε ανυπόληπτο ΤΕΙ στην επαρχία, τη στιγμή που πλέον τα ιδιωτικά χαρτιά και έγιναν φθηνότερα και απέκτησαν ορισμένα ακόμα δικαιώματα. Επίσης, τα δημόσια οικονομικά του ελληνικού κράτους βάζουν ένα αντικειμενικό όριο στην χρηματοδότηση των ιδρυμάτων καθ αυτών και γενικότερα στην πρόσληψη πτυχιούχων κάθε είδους στο δημόσιο προς εξασφάλισή τους. Χωρίς να γίνουν αλλαγές στη δομή του πράγματος, παρά τις όποιες μεγαλειήβολες διακηρύξεις του υπουργείου για εξορθολογισμό στη ποιότητα της παιδείας και τα οικονομικά της, αυτό που γίνεται είναι ορισμένες μεν (πολύ μικρές) πόλεις να βρεθούν εκτός της πίτας, άλλες δε να βρεθούν πολύ εντός και να βγουν ακόμη και πάρα πολύ ενισχυμένες

3. Η εξοικονόμηση χρημάτων για το ελληνικό κράτος είναι μια ιστορία που θα μπορούσε να γίνει αστυνομικό μυθιστόρημα. Φωνάζοντας ότι ο αριθμός των τμημάτων που καταργήθηκαν ή συγχωνεύθηκαν είναι 129, είναι εύλογο να φαντάζεται κάποιος ότι έτσι εξοικονομούνται κάποια πάγια κόστη, πχ από εγκαταστάσεις, κάποιους καθηγητές, βιβλία και άλλα. Αλλά το κυρίως κόστος που αφορά τους καθηγητές και τις δαπάνες ανά φοιτητή δε σώζεται, αν δεν πέσει δραστικά ο αριθμός των καθηγητών και των φοιτητών, πράγμα που προφανώς δε συμβαίνει, με βάση το νέο αριθμό των εισακτέων. Σε αυτό πρέπει να προσθέσουμε τα κοινοπρακτικά σχήματα που είναι μέρος του σχεδίου "Αθηνά", «για την σύνδεση του ενιαίου χώρου έρευνας και Ανωτάτης Εκπαίδευσης της χώρας με τις ανάγκες και δυνατότητες των το-

πικών κοινωνιών», τα οποία στόχο θα έχουν να διεκδικούν από κοινού την απορρόφηση κονδυλίων από το νέο ΕΣΠΑ σε τοπικό περιφερειακό επίπεδο. Την αξιοποίηση, δηλαδή, των δομών των πανεπιστημίων - που έχουν πλέον νέα διοικητικά συμβούλια με τοπικούς επιχειρηματίες - για να τσεπώνουν διάφοροι στην επαρχία τις ευρωπαϊκές επιδοτήσεις από νέες διόδους. Έτσι, μένουν ευχαριστημένοι και οι καθηγητές, που έχουν έφεση στην νέα επιχειρηματικότητα μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Οι αντιδράσεις στο σχέδιο Αθηνά προωθήθηκαν, όσο γινόταν, από τις τοπικές κοινωνίες σε κάθε θιγομένη μικρή πόλη της Ελλάδας. Έτσι, τον πρωταγωνιστικό ρόλο στην οργάνωση τους ανέλαβαν από δήμαρχοι μέχρι παπάδες, με τους αντιδρώντες φοιτητές να μην ενοχλούνται ιδιαίτερα. Ουρά, μάλλον, αυτών των επαρχιακών κινητοποιήσεων βρέθηκαν οι αριστερές παρατάξεις, χωρίς να διαφοροποιούνται στον λόγο, αλλά ούτε και στον τρόπο, από τον τόνο που έδινε η τοπική κοινωνία, με τους θεσμούς της στις επάλξεις του αγώνα. Επίσης, παρατηρώντας αυτές τις κινητοποιήσεις, οι φοιτητές που κατέβηκαν στον δρόμο δεν έδειξαν διάθεση να αμφισβητήσουν τις πολεμικές διακηρύξεις των τοπικών κοινωνιών, αν και, όντας προσωρινοί στις επαρχιακές πόλεις, θα είχαν ίσως τους λόγους να το κάνουν.

Και για το τέλος, μας έμεινε μόνο μια απορία. Οι φοιτητές που σπουδάζουν στην Αθήνα ή στην Θεσσαλονίκη, αν και έχουν μια αντικειμενική απόσταση από τις πόλεις αυτές όπου καταργούνται ή συγχωνεύονται τμήματα, απ' τη στιγμή που θεώρησαν ότι έχουν λόγους να αντιδρούν στο σχέδιο Αθηνά, γιατί δεν κατάφεραν να συζητήσουν με άλλο τρόπο το σχέδιο του υπουργείου και προσπαθήσουν να αποκαλύψουν τις αιτίες και τα αποτελέσματα του; Γιατί βρέθηκαν είτε, ακόμα και κυνικά, να επενδύουν σε συναισθηματικές αντιδράσεις γύρω από γεγονότα που λάμβαναν χώρα στην επαρχία, είτε να σέρνονται πίσω από τις καταγγελίες των ελάχιστων αλλαγών που αφορούσαν τα πανεπιστήμια της Αθήνας ή της Θεσσαλονίκης, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό αναβρέθηκαν; Αλλά δυστυχώς, είναι δεδομένο, όταν έχεις μάθει στον αυτόματο και κάθε είδους πρωτοβουλία του αντιπάλου την αντιμετωπίζεις σαν "σοβαρές αλλαγές" ή "αναδιάρθρωση" της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, δε δείχνεις τίποτε παραπάνω παρά μόνο την γύμνια σου και την γενικότερη ανικανότητα σου για την κατανόηση της στρατηγικής του, που πλέον σε έχει μάθει τόσο καλά...

ΨΗΦΙΑΚΑ ΦΙΛΤΡΑ

Ποιά είναι η σχέση ανάμεσα στην ψηφιακή και την αναλογική φωτογραφία; Με μια πρώτη σκέψη θα έλεγε κανείς ότι αντί για τον παραδοσιακό κόκκο υπάρχουν πλέον τα pixels. Δεν είναι φυσικά (μόνο) τα pixels αλλά μια ολόκληρη συνθήκη που τις κάνει να είναι διαφορετικές. Και που έχει να κάνει με τις νέες τεχνολογίες που εφαρμόζονται στην ψηφιακή φωτογραφία αλλά και με τα διάφορα παρεπόμενα αναφορικά με το internet και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (μ.κ.δ.). Η ψηφιακή φωτογραφία είναι στην πραγματικότητα μια τελείως διαφορετική διαδικασία από την αναλογική. Έχει άλλα χαρακτηριστικά, οδηγεί σε άλλα αποτελέσματα και προκύπτει από/αναφέρεται σε τελείως διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες.

Ένα βασικό χαρακτηριστικό της αναλογικής φωτογραφίας είναι η "στιγμή" της φωτογράφισης και πιο συγκεκριμένα εκείνο το κομμάτι χρόνου όπου το φιλμ γράφει πάνω του το φως. Αυτό που τραβούσες εκείνη τη στιγμή ήταν κι αυτό που είχες σαν αποτέλεσμα στο φιλμ και στο χαρτί (εκτός απρόοπτου βέβαια). Προφανώς αν τύπωνε κάποιος μόνος του στον θάλαμο είχε παραπάνω δυνατότητες στο πώς να εμφανίσει μια φωτογραφία, μπορούσε να την τυπώσει με σαράντα διαφορετικούς τρόπους, αλλά αυτό δεν ξέφευγε πολύ από την μίτρα-φιλμ και επίσης ήταν αρκετά πιο δύσκολο για να το κάνει ο καθένας. Ακόμα πιο δύσκολες ήταν επεξεργασίες τύπου μονάζ ή επικρωματισμός, όπου εκεί αυτός που έφτιαχνε τη φωτογραφία έπρεπε να λειτουργεί σε μεγάλο βαθμό σαν ζωγράφος. Το βασικό λοιπόν στο αναλογικό παράδειγμα ήταν στιγμή της φωτογραφίας, η οποία έπρεπε να είναι ακριβής, εύστοχη και "χαρακτηριστική". Στην ψηφιακή φωτογραφία, η δυνατότητα της επεξεργασίας έχει αυξηθεί τόσο, λόγω της ευκολίας που προσφέρουν οι υπολογιστές, όπου ο καθένας μπορεί να «πειράξει» τις φωτογραφίες του, σε μεγάλο βαθμό, όπως θέλει. Αυτό που στο παρελθόν για να το κάνει κανείς μπορεί να χρειαζόταν χρόνια εμπειρίας και εκπαίδευσης τώρα μπορεί να μάθει να το κάνει εύκολα και μάλιστα έχοντας πολλές φορές καλύτερο αποτέλεσμα. Αυτό, σε μεγάλο βαθμό, έχει στην ουσία μεταθέσει το κέντρο βάρους της φωτογραφίας από τη στιγμή της λήψης της στη μετά-επεξεργασία. Δηλαδή στο γνωστό «κάτσε να την τραβήξω μία στα γρήγορα και τη φτιάχνω μετά στο photoshop», γεγονός που έχει επηρεάσει ακόμα και τον τρόπο που γίνονται οι επαγγελματικές φωτογραφίες.

Βέβαια, για να μιλήσουμε για την ψηφιακή φωτογραφία σήμερα, δεν μπορούμε να μιλάσουμε υπόψιν το internet και τα μ.κ.δ. στα οποία (και για τα οποία) οι ψηφιακές φωτογραφίες αποτελούν βασικό χαρακτηριστικό, αλλά επίσης και τα κινητά πλέφωνα με κάμερα, τα οποία αποτελούν σε μεγάλο βαθμό πλέον, το κύριο εργαλείο παραγωγής και διακίνησης της ψηφιακής φωτογραφίας.

Στο αναλογικό παράδειγμα οι φωτογραφίες αν υπάρχουν, υπάρχουν για να είναι τυπωμένες (κι έτσι είναι και με ένα τρόπο προσωπικές). Οι αναλογικές φωτογραφίες κρατούσαν στιγμές ανάμεσα σε γεγονότα που μπορεί να είχαν ζήσει κάποιος. Και πήγαιναν μαζί με τις αναμνήσεις, τις σκέψεις και τα συναισθήματα που αυτοί είχαν βιώσει. Τις αναμνήσεις που είχε ο καθένας και η καθεμία στο κεφάλι, στο σώμα και στην καρδιά του. Αυτά ήταν τα βασικά (και τα σημαντικά). Οι φωτογραφίες ήταν απλά ένα κομμάτι, χωρίς το οποίο όμως κανείς δε σκεφτόταν ότι δεν είχε ζήσει τίποτα.

Με την εξάπλωση της ψηφιακής φωτογραφίας δεν ισχύει πλέον αυτό. Αυτή η σχέση, που περιγράφουμε πιο πάνω, η οποία υπήρχε μεταξύ φωτογραφίας και βιωμένης πραγματικότητας έχει παραλλαχθεί εντελώς. Δεν είναι μόνο, ότι τραβάς μια φωτογραφία χωρίς να έχεις σκοπό να την τυπώσεις. Δεν την τραβάς καν για να θυμάσαι ή για να αποτυπώσεις μια σημαντική στιγμή. Αλλά βγάζεις το κινητό και φωτογραφίζεις τα πάντα γιατί αν δεν έχεις φωτογραφίες, τις οποίες θα βάλεις μετά στο facebook ή στο instagram ή όπου αλλού, είναι σαν να μην έχεις ζήσει τίποτα από όλα όσα έκανες. Υπάρχει μια χαρακτηριστική έκφραση στ' αγγλικά, το "been there, done



that" που πολλοί αμερικανοί τουρίστες φοράνε σαν στάμπα στα μπλουζάκια τους, η οποία, αν και η ακριβής σημασία είναι διαφορετική, εντούτοις περιγράφει πολύ συνοπτικά και εύστοχα αυτή τη λογική της αποτύπωσης του οποιουδήποτε γεγονότος και στιγμής. Σύμφωνα με αυτή τη λογική, οι φωτογραφίες καταλήγουν από τη μία να αποτελούν ένα είδος "αποδεικτικού στοιχείου" των εμπειριών που έχει ζήσει ο καθένας και ταυτόχρονα παύουν να είναι προσωπικές, αφού οι δυνατότητες αναπαραγωγής τους είναι τεράστιες. Θα μπορούσαμε να πούμε σχεδόν απεριόριστες, όπως άλλωστε συμβαίνει με ό,τι ανεβαίνει στο internet. Ακόμα και όταν δεν τις ανεβάζει κανείς στο internet και στα μ.κ.δ., τις κρατάει κατά εκατοντάδες στα αρχεία του υπολογιστή, ο οποίος στην εποχή της ψηφιοποίησης και της ψηφιοποιημένης μνήμης θυμάται για εμάς, χωρίς εμάς και άρα όποτε χρειάζεται να θυμηθούμε κάτι, μπορούμε απλά να ανατρέξουμε στα αρχεία του. (στο site του game over στις αφίσες, υπάρχει η «ανακοίνωση νο3» η οποία περιγράφει λίγο πιο αναλυτικά αυτό το «φαινόμενο».
www.gameoversite.gr/)

Τα μ.κ.δ. βέβαια είναι μια λίγο πιο προχωρημένη εκδοχή του ότι ο υπολογιστής θυμάται για εμάς, όχι μόνο επειδή αδυνατεί κάποιος να θεωρήσει ότι έχει ζήσει κάτι αν δεν το έχει ανεβάσει στο facebook, στο instagram ή όπου αλλού. Αλλά κι επειδή ο κάθε χρήστης των μ.κ.δ. χρησιμοποιεί τα διάφορα φωτογραφικά φίλτρα για να πετύχει πιο vintage ή πιο κουλτουριάρικα ή πιο «ότι θέλει ο καθένας» αποτελέσματα, για να φτιάξει την εικόνα του. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της πρακτικής είναι οι φωτογραφίες που μοιάζουν παλιές ή που μπορεί να αντιγράφουν το στυλ μιας διαφημιστικής καμπάνιας προϊόντων ένδυσης. Υπάρχουν εφαρμογές που σου δίνουν ό,τι προφίλ θες, ό,τι ταυτότητα θέλεις να «ανεβάσεις». Κι έτσι, οι φωτογραφίες έχουν φτάσει να είναι το βασικό εργαλείο για τη διαμόρφωση του θεαματικού προφίλ και της ταυτότητας των χρηστών των μ.κ.δ. (!)

Το να φωτογραφίζει κανείς με μια ψηφιακή μηχανή -πόσο μάλλον μ' ένα κινητό- σημαίνει ότι δεν έχει να σκέφτεται διαφράγματα, ταχύτητες κι εστίαση και έχει απλά να βρεί τι θέλει να τραβήξει κοιτάζοντας την οθόνη που έχει μπροστά του. Είναι πολύ χαρακτηριστική η διαφήμιση για μια ψηφιακή μηχανή πριν λίγα χρόνια, που είχε σαν βασικό της μήτο το "don't_think_shoot!", το οποίο μπορούμε να πούμε ότι

Η ψηφιακή φωτογραφία, μπορούμε να πούμε ότι κατάφερε κάτι το οποίο με την αναλογική δεν ήταν δυνατό να γίνει. Κατέστησε δυνατό το να μπορεί ο καθένας να φωτογραφίζει οποιεδήποτε και οπουδήποτε, έχοντας πολλές δυνατότητες κι επιλογές, αλλά και να επεξεργάζεται τις φωτογραφίες του σε μεγάλο βαθμό από μόνος του μέσα από διάφορες εύχρηστες εφαρμογές. Κατάφερε να κάνει τη φωτογραφία να μην είναι μόνο για λίγους όπως ήταν παλιότερα, αλλά και να μην εξαρτάται από ένα μέσο, να μπορεί να προσαρμόζεται σε Η/Υ, κινητά, κάμερες και πολλές διαφορετικές φορητές και μη συσκευές. Την «άνοιξη» κοινωνικά έτσι ώστε ο καθένας να μπορεί πλέον να το κάνει χωρίς τους περιορισμούς της αναλογικής. Όλο αυτό όμως πήγε πακέτο αλλά και ενίσχυσε τη γενικότερη, κοινωνική σε μεγάλο βαθμό, συνθήκη που περιγράφουμε, η οποία κάνει την ψηφιακή φωτογραφία να είναι μια πολύ συγκεκριμένη διαδικασία, με ορατά αποτελέσματα στις κοινωνικές σχέσεις αλλά και στον τρόπο που αναπαράγουμε/αποτυπώνουμε/αντιλαμβάνομαστε τα προσωπικά και μη βιώματα.



περιγράφει με ακρίβεια το πώς τραβάει κανείς σήμερα φωτογραφίες. Μπορεί βέβαια κάποιος να δουλεύει μια ψηφιακή μηχανή στο manual, όμως αυτό πιο πολύ μοιάζει με το να κάνει κανείς δοκιμές στο photoshop, παρά με το να χρησιμοποιεί μια αναλογική μηχανή, και σίγουρα δεν αποτελεί το χαρακτηριστικό τρόπο με τον οποίο τραβάει ο κόσμος φωτογραφίες σήμερα, στην εποχή του αυτοματισμού.

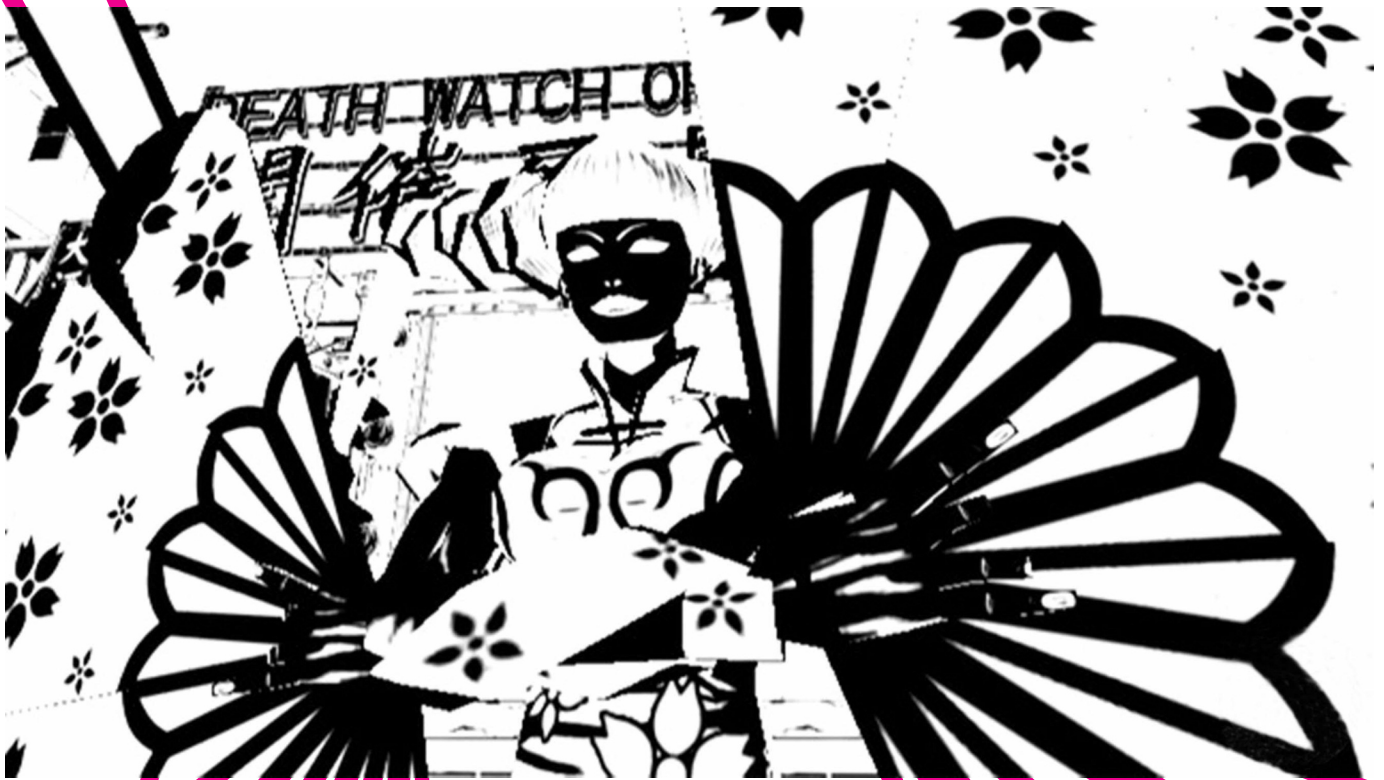
Επιπλέον, το να τραβάει κανείς σήμερα φωτογραφίες δεν έχει κανένα κόστος. Κι όταν λέμε κόστος δεν εννοούμε μόνο το οικονομικό, το ότι δηλαδή είναι φτηνότερο απ' ό,τι παλιότερα, αλλά μιλάμε για την ευκολία με την οποία γίνονται οι λήψεις, η οποία έχει περάσει τη φωτογραφία, σαν ολόκληρο τομέα, σ' ένα άλλο επίπεδο. Σ' ένα επίπεδο που αν το δούμε μαζί με τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά που έχουμε περιγράψει θυμίζει αρκετά αυτό της κατανάλωσης διαφημιστικών προϊόντων ή προϊόντων supermarket.

(!) ένα πολύ ενδιαφέρον παράδειγμα είναι οι φωτογραφικές μηχανές Lomo, οι οποίες αν και χρησιμοποιούν την τεχνολογία του φιλμ, είναι αναλογικές δηλαδή, οι φωτογραφίες που τραβάνε οι χρήστες τους χρησιμοποιούνται κατά κόρον για να ανέβουν στα αντίστοιχα μ.κ.δ. Αρκετές από τις εφαρμογές που περιγράψαμε πιο πάνω έχουν φτιαχτεί για να μιμούνται το αποτέλεσμα των φωτογραφικών τέτοιου είδους μηχανών, οι οποίες λόγω της κατασκευής τους των αντίστοιχων φιλμ, αλλά και του τρόπου με τον οποίο γίνονται οι λήψεις έχουν συγκεκριμένα αποτελέσματα όσον αφορά τα χρώματα και την ατμόσφαιρα των φωτογραφιών. Μάλιστα στην ίδια σειρά φωτογραφικών μηχανών, πωλείται πλέον το Lomography Smartphone Film Scanner, γιατί αν δεν σκανάρεις τις φωτογραφίες για να τις ανεβάσεις στο δίκτυο, γιατί τις βγάλεις για να τις κοιτάς μόνος σου;

500,000 Facebook Likes 

over 7

"Θα μας πείτε, τελικά, κύριοι βουλευτές, προκαλούν τη βία τα video games; Θα μας πείτε, τελικά, κύριοι γονείς, καταλήξατε αν τα video games είναι πιο επικίνδυνα από τους Judas Priest για τα επιμελώς προστατευμένα παιδιά σας; Θα μας πείτε, τελικά, κύριοι συντηρητικοί, τι άλλο "ξεκάρφωτο" πράγμα προκαλεί τη βία, αφού δεν παραδέχεστε την πραγματικότητα;"



digital violence versus a violent reality

Μια απ' τις πιο πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα της εσωτερικής πολιτικής των ηνωμένων πολιτειών είναι η δίλωση ομπάμα ότι επιθυμεί περισσότερες έρευνες για το ζήτημα των video games και τη σχέση τους με τη βία. Η εν λόγω απαίτηση του προέδρου προήλθε από την τελευταία σφαγή, από τις πολλές που έχουν συμβεί σε σχολεία των ηπα, σε ένα δημοτικό του connecticut, με θύματα 20 παιδιά, 6 δασκάλους και τον ίδιο το δράστη. Οι έρευνες για τα video games καλούνται να ενισχύσουν τις προσπάθειες του ομπάμα να περάσει νέες νομοθεσίες σχετικά με τον έλεγχο των όπλων, όσον αφορά την διάθεση, την αγορά και τη χρήση, τόσο για τους ενήλικους, όσο για τους ανηλικούς πελάτες. Είναι γνωστό το ότι στις ηπα, μέχρι στιγμής, η διάθεση των όπλων είναι αρκετά ελεύθερη, με πολύ λίγους περιορισμούς, κατά κύριο λόγο στον τύπο του οπλισμού που μπορεί να αγοράσει κανένας.

Οι έρευνες για τα video games έχουν κι αυτές με τη σειρά τους μακρά ιστορία, ήδη από τις δεκαετίες των '60s, ίσως και '50s, από τη στιγμή, δηλαδή, που τα games άρχισαν να αφορούν ένα πολύ μεγαλύτερο κοινό από αυτό των επιστημόνων στα hi-tech πολεμικά ερευνητικά κέντρα, οι οποίοι πειραματιζόνταν με τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών. Οι πρώτες επίσημες έρευνες εμφανίζονται, βέβαια, στα μέσα της δεκαετίας του 80, τη στιγμή που τα video games πλέον έχουν κατοχυρωθεί ως ένα ακόμη μαζικό μέσο διασκέδασης για τους νέους 10-25 και όχι μόνο. Τα μοτίβα δεν έχουν αλλάξει από τότε. Οι πολιτικοί, οι γονείς και οι επιστήμονες, όπως είναι φυσικό, σε ένα βαθμό, προβληματιζόνταν για τις επι-

πτώσεις που το νέο μέσο μπορεί να έχει στις "ηρυφές" αυτές ηλικίες. Ηλικίες, που – έτσι κι αλλιώς – βρίσκονταν μέσα στην ατζέντα "προστασίας" των συντηρητικών, που τότε ξαναεπικρατούν πολιτικά, από τις κακές επιρροές. Μαζί με τα video games, τότε βρίσκονται στο στόχαστρο η μουσική και το σινεμά, με το πρώτο να είναι πιο γνωστό ως προς και την επιμονή γονέων και διαφόρων χριστεπώνυμων κηδεμόνων, αλλά και την αστειοπία της. Η θεματολογία ίδια, βία, σεξ και ναρκωτικά και πώς αυτά τα μέσα κάνουν χειρότερα και σπρώχνουν προς την παρακμή τα παιδιά και την κοινωνία, κατά συνέπεια.

Οι έρευνες για τα video games και τη βία, όπως και κάθε άλλη έρευνα για τέτοια αμφιλεγόμενα ζητήματα, όπως το παθητικό κάπνισμα και η εγκληματικότητα, έχουν αποφέρει, αν μη τί άλλο, αντίστοιχα αμφιλεγόμενα και αντιφατικά αποτελέσματα. Μέχρι το 2010, τα πορίσματα των ειδικών αποδείκνυαν – σίγουρα στους χρηματοδότες και τους ενδιαφερόμενους – ότι τα video games που εμπειρεύουν βία οδηγούν σε γενικότερα βίαια συμπεριφορά. Τα πορίσματα αφορούσαν τις αντιδράσεις των συμμετεχόντων σε ζητήματα καθημερινής ζωής, πάνω στις οποίες έγιναν οι παρατηρήσεις, ή ταυτίζονταν με τις ενδείξεις που οι ψυχιατρικές θεωρίες συνδέουν με τη βία και την επιθετικότητα.

Από το 2010 και μετά, τα πράγματα αλλάζουν κάπως. Οι πιο πρόσφατες έρευνες καταφέρνουν να θολώσουν ακόμη περισσότερο τα νερά γύρω απ' το ζήτημα, προσφέροντας, πλέον, επιχειρήματα και για τους ενάντιους του συσχετισμού των games με τη βία. Χρήσιμο είναι εδώ



να αναφερθεί ότι απ' το 2008, οι εταιρίες του κλάδου έχουν ρίξει εκατομμύρια στον αγώνα για την υπεράσισή τους, πράγμα που αναπόφευκτα σημαίνει ότι κάποια από αυτά έχουν πάει και στα επιστημονικά think tanks. Να σημειωθεί ότι, από τα μέσα της δεκαετίας των '00s, η τεχνολογία γύρω από τα γραφικά και το σχεδιασμό έχει οδηγήσει σε όλο και περισσότερο ρεαλισμό στις απεικονίσεις του περιβάλλοντος του gaming. Είναι αναμενόμενο, επομένως, ότι τα πρόσφατα πορίσματα των ερευνών δείχνουν ακόμη και το ακριβώς αντίθετο με τις προηγούμενες, ότι, δηλαδή, δεν υπάρχει καμία απολύτως σύνδεση μεταξύ της βίας και των video games. Άλλες θέλουν να αποδείξουν ότι ο ανταγωνισμός στο περιβάλλον του παιχνιδιού προκαλεί τη βίαιη συμπεριφορά ή ότι τα video games είναι ένας ακόμη παράγοντας ανάμεσα στους πολλούς που μπορούν να επηρεάσουν έναν άνθρωπο, όπως το φύλο, η τάξη και η βία στο σπίτι.

Αξίζει εδώ να αναφερθεί ότι αυτές οι πιο σύγχρονες έρευνες, σκόπιμα ή μη, θίγουν το ρεαλισμό του ζητήματος της βίας. Για διάφορους κύκλους πολιτικών τάσεων και απόψεων, είναι εύκολο να μοιράζονται αποκλειστικές ευθύνες σε σχέση με διάφορα ζητήματα — και η βία είναι ένα απ' τα πιο σημαντικά — σε παράγοντες, σχετικούς ή άσχετους, πάντα για κάποια πολιτική σκοπιμότητα. Είναι πολύ εύκολο, για παράδειγμα, να χρεωθεί στον κακό χαρακτήρα κάποιου μια παραβατική συμπεριφορά, που περιλαμβάνει βία. Είναι εξίσου εύκολο να φταίει για κάποιον ακαθόριστο, αλλά αυτόνομο λόγο κάποιο πολιτιστικό παρελθόν για μια βίαιη πράξη. Και είναι συνηθισμένο να φορτώνεται κάποιος άλλος ευθύνη για να μπορεί έτσι να κρυφτεί η πραγματικότητα γύρω από ένα ζήτημα.

Η βία είναι εγγενές χαρακτηριστικό σχεδόν όλων των κοινωνιών και έχει, σχεδόν πάντα, να κάνει με τις σχέσεις εξουσίας και την ταξικότητα. Όπως επίσης, με το ίδιο πράγμα έχει να κάνει και το ποιός και ποιά ενέργεια αναγνωρίζεται ως βίαιη ή πώς δικαιολογείται. Είναι αναπόφευκτο, για χάρη του θέματος, αν μη τί άλλο, να μιλήσουμε για τις καπιταλιστικές κοινωνίες, γιατί το gaming αφορά, κατά κύριο λόγο, αυτές. Στους κόλπους τέτοιων κοινωνιών, και ειδικά στη σύγχρονη εκδοχή τους, μέσα στην κρίση, δηλαδή, η βία είναι κομμάτι της καθημερινότητας. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, η βία που απευθύνεται από τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα προς τα πιο πηλά, ή και μέσα στα ίδια, αναγνωρίζεται, αφενός, ως τέτοια και στιγματίζεται με τον χειρότερο τρόπο, και, αφετέρου, δε δικαιολογείται ή εξηγείται με τρόπους που δείχνουν, είτε στο χαρακτήρα τον ατομικό, είτε στο πολιτισμικό υπόβαθρο, είτε με (ψευδο)επιστημονικές αναλύσεις για τους εγκληματίες και τη κληρονομικότητα. Σε καμία περίπτωση σχεδόν, όμως, δεν αναφέρεται αυτή η βία, όταν είναι τέτοια, ως παράγωγο της ταξικής θέσης και σχέσης, της κοινωνίας, των συνθηκών διαβίωσης ή της εκάστοτε συγκυρίας. Όταν ένας μετανάστης κλέβει για να ζήσει επειδή δεν έχει πολλές άλλες δυνατότητες, φταίει πάντα το γεγονός π.χ. ότι είναι μουσουλμάνος, αν και δεν έχει σχέση, ότι το πήρε απ' τον πατέρα του ή ότι είναι παλιοχαρακτήρας.

Θα μπορούσε η αναφορά να θεωρηθεί κοινοτοπία, αξιόλογη εντούτοις, στο γεγονός ότι η βία που προέρχεται από τα πάνω προς τα κάτω μέσα στις κοινωνικές τάξεις είναι η πιο ευρέως διαδεδομένη. Συμβαίνει — και έχει προφανείς λόγους αυτό — είτε να δικαιολογείται, είτε να κρύβεται με διάφορα τεχνάσματα. Ένα τέτοιο τεχνάσμα είναι το να μπαίνουν στο στόχαστρο τα video games, αναγνωριζόμενα ως η κυρίαρχη αφορμή για τη βία που μπορεί να ασκήσουν νέοι που ασχολούνται με αυτά. Σε καμία σχεδόν περίπτωση, όμως, δεν εξετάζεται ούτε σαν ένας πιθανός παράγοντας το γεγονός ότι οι γονείς και το σχολείο καταπιέζουν τα παιδιά, τα οποία, με τη σειρά τους, επηρεασμένα από τη γενική βίαιη κοινωνική συνθήκη, οδηγούνται αντίστοιχα σε βίαιες πράξεις διαφόρων επιπέδων.

Όσον αφορά στη βία των video games, η άποψη εξαρτάται απ' το πώς αντιλαμβάνεται κανείς αυτό το μέσο. Κατά μία εκδοχή, τα games έχουν κατοχυρώσει τον εαυτό τους στο πάνθεο των media και, κατά συνέπεια, δε θα έπρεπε να τυγχάνουν διαφορετικής αντιμετώπισης σε σχέση με την απεικόνιση της βίας απ' ότι τα υπόλοιπα mass media. Η πλειοψηφία, αν μη τι άλλο, δεκαετίες τώρα, προσφέρει άπλετα εικόνες βίας σε όλα τα σπία, μέσω των δελτίων ειδήσεων, συνοδευόμενες από τρόμο και φόβο. Σε μια άλλη εκδοχή, τα video games γίνονται αντιληπτά ως έργα τέχνης της σύγχρονης εποχής και ότι η βία που μπορεί να εμπειρέχουν δε χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο για τη βία καθεαυτή, αλλά για να προκαλέσουν σοκ, συναισθήματα ή για να προωθήσουν την εκάστοτε πλοκή. Στη σύγκριση με τις περιγραφές των μαχών στον Όμηρο, ας πούμε, που είναι υποχρεωτικό ανάγνωσμα στα σχολεία, ή με το "Σαλό" του Παζολίνι μπορεί τα video games να βγαίνουν και λιγότερο βίαια. Συν τοις άλλοις, αν θεωρηθούν όντως έργα τέχνης, τότε η βία που απεικονίζουν είναι καθρέφτης της κοινωνίας της ίδιας, που, όπως ειπώθηκε και πιο πριν, προσφέρει άπλετη βία σε καθημερινή βάση.

Κάνουμε αναφορά στη σύγχρονη εποχή, στον κόσμο των εικόπων και των ηλεκτρονίων. Έχουμε ξαναμιλήσει για τη δομή αυτού του κόσμου και τις αλλαγές τις οποίες έχει φέρει στην αντίληψη της πραγματικότητας και στη διαμόρφωση της ζωής των κοινωνιών. Είναι γεγονός ότι τα όρια του αληθινού και του φανταστικού, της φυσικής και της ψηφιακής ζωής θολώνουν όλο και περισσότερο. Και είναι, επομένως, αναπόφευκτο σχεδόν οι άνθρωποι που μεγαλώνουν από μικροί σε τέτοιο περιβάλλον να έχουν αφομοιώσει αυτή τη συνθήκη. Μέρος αυτού του κόσμου είναι και τα video games, ένα από τα πιο εξελισσόμενα τμήματά του. Διεκδικούν κι αυτά την όλο και μεγαλύτερη αληθοφάνεια στα ψηφιακά περιβάλλοντα, στον ψυχισμό των εικονικών χαρακτήρων και το ρεαλισμό για τις επιπτώσεις των επιλογών.

Κατά συνέπεια, αυτός ο ρεαλισμός επεκτείνεται και στις απεικονίσεις βίαιων ενεργειών. Είτε πρόκειται για σκηνικά φαντασίας με ξωτικά ή εξωγήνους, είτε ακριβείς αναπαραστάσεις του σύγχρονου πολέμου, τα video games κατακτούν όλο και περισσότερο έδαφος προς την πραγματική εμπειρία του να σκοτώνεις κάποιον. Με την ασφάλεια, πάντα, του save and reload και κυρίως το ότι δεν αφορούν όντως πραγματικές ζωές. Και εδώ, όμως, θα πρέπει κανείς να αναρωτηθεί: μπορεί ένας χρήστης, επηρεασμένος από τη καθημερινότητα και τη βία που της αντιστοιχεί, να διακρίνει κάθε φορά τα όρια της εικόνας και της πραγματικότητας; Να καταλάβει τις διαφορές στις επιπτώσεις μιας βίαιης ενέργειας στον ψηφιακό και τον φυσικό κόσμο; Η οριστική απάντηση μένει ακόμα να βρεθεί, αν και η πραγματικότητα έχει ήδη παρουσιάσει δείγματα για το προς τα πού γέρνει η ζυγαριά, μόνο βλέποντας με πόση ευκολία κάνουν αντίστοιχες επιλογές οι χειριστές των μοντέρνων ψηφιακών οπλικών συστημάτων.

Και για το τέλος, ας σκεφτεί κανείς το εξής. Τι, τελικά, επηρεάζει περισσότερο έναν δεκαεξάχρονο έφηβο. Η ψηφιακή αναπαράσταση της νεαρής Lara Croft στο Tomb Raider 2013, η οποία, με γραφικό ρεαλισμό, τόσο στην εικόνα, όσο και την ψυχοσύνθεση, σκληραγωγάται μέσω της εμπειρίας του φόνου και του θανάτου σε ένα ξεκομμένο απ' τον πολιτισμό νησί; Ή οι ρεαλιστικές παραστάσεις βίας που μπορεί να έχει αυτός ο δεκαεξάχρονος στην καθημερινή του ζωή, οι πιέσεις που δέχεται από γονείς και δασκάλους για τις επιδόσεις του στο σχολείο, η προσπάθεια να είναι συμβατός με τα κοινωνικά πρότυπα για το τί σημαίνει να είσαι αγόρι ή κορίτσι και ταυτόχρονα η ανάγκη να είναι αποδεκτός από τις παρέες του; Και τελικά, τί μετράει περισσότερο; Οι περιπέτειες ενός ψηφιακού χαρακτήρα στην οθόνη ή ο μόνιμος ανταγωνισμός με την αποτυχία;

Δείτε τί δήλωσε χολιγουντιανή star για το αιματοκύλισμα της ελευθερίας του λόγου και το ξεπούλημα της τρομοκρατίας στους γερμανούς σεΐχηδες, μετά από έρευνα της αστυνομίας στη σκηνή του αποτρόπαιου εγκλήματος.(BİNTEO)

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ ΣΕ... ΤΕΤΑΜΕΝΟΥΣ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥΣ

Στη συνέντευξη του gameover έχουμε συζητήσει αρκετά για τους τρόπους με τους οποίους το θέμα οργανώνει και μονοπωλεί το πεδίο της αντιληπτικής ικανότητας της ντόπιας (και όχι μόνο) κοινωνίας, όσον αφορά στα γεγονότα, τη μεσολάβηση και την πρόσληψή τους μέσω της "ενημέρωσης". Ειδικά τα χρόνια μετά το Δεκέμβριο του 2008, τα παραδείγματα που προσφέρονται για να παρατηρήσει κανείς αυτόν το μηχανισμό διαχείρισης από τη μεριά του κράτους και των μίντια, είναι άφθονα, με χαρακτηριστικότερο ίσως το θέμα των "παράνομων" μεταναστών.

Το μεταναστευτικό ζήτημα έχει γίνει αντικείμενο πολλαπλών περιματισμών από τη δημόσια τάξη -υγειονομική βόμβα, στρατόπεδα συγκέντρωσης και ο πρόσφατος "Ξένιος Δίας"- οι οποίοι κινούνται πάντα στον άξονα υποτίμησης της εργασίας και της ίδιας τους της ζωής, ενώ παράλληλα στοχεύουν στη νομιμοποίηση αυτής της υποτίμησης στα μάτια των ντόπιων θεατών. **Η ίδια διαδικασία ακολουθείται σχεδόν σε όλα τα παραδείγματα. Καφρίλα και νομιμοποίηση.** Οι οροθετικές πόρνες που διαπομπεύτηκαν και προφυλακίστηκαν την Άνοιξη του 2012, οι καταλήψεις που εκκενώθηκαν θεαματικά στην αρχή της φετινής χρονιάς, με το πρόσχημα ότι είναι "κέντρα ανομίας", οι τακτικές συχνής δημοσιοποίησης στα μμε φωτογραφιών και στοιχείων συλληφθέντων, πριν γίνουν οι δίκες και οι πρόσφατες επιστρατεύσεις απεργών, φτιάχνουν ένα κατάλογο που συνεχώς μεγαλώνει. Έναν κατάλογο ενεργειών του κράτους που κινούνται στα όρια ακόμα και της δικής του έννοιας της νομιμότητας, κι όμως γίνονται εντελώς αποδεκτές από το μεγαλύτερο κομμάτι της κοινωνίας.

Αν κανείς παρακολουθεί τις ειδήσεις σε εφημερίδες, τηλεόραση και ίντερνετ, όλον αυτόν τον καιρό, ενώ παράλληλα συζητάει ή κρυφακούει στο δρόμο, στη δουλειά, ακόμα και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αντιλαμβάνεται γρήγορα μια έντονη αντίφαση η οποία φαίνεται να είναι γέννημα-θρέμμα του συνδυασμού "κοινωνία του ώριμου θεάματος / (σε)κρίση". Η άνοδος της ακροδεξιάς, και επίσημα από πέρυσι, φανερώνει ούτως ή άλλως μια συντηρητική κοινωνική αναδίπλωση, η οποία όπως πολλοί συμπεραίνουμε δεν ξεκίνησε τώρα, αλλά βρίσκεται ήδη σε προχωρημένο στάδιο. Αυτός λοιπόν ο νεο-συντηρητισμός, η ευθιξία/υπερευαισθησία απέναντι σε ένα πεδίο (όχι και τόσο νέων) θεμάτων (από την εθνική ενότητα μέχρι τις σχέσεις των δύο φύλων), φαίνεται πως συνυπάρχει στα

μαλά και τις συνειδήσεις με μια παράλληλη αδιαφορία/αναισθησία απέναντι σε ένα άλλο πεδίο ζητημάτων (όπως ο πόλεμος-στους Άλλους- και η άγρια εργατική μας υποτίμηση), τα περισσότερα από τα οποία, αν και εξαιρετικής σημασίας, αντιμετωπίζονται συχνά με ακραία παράλογο κυνισμό. Αυτή η αντίφαση μπορεί να ξαφνιάζει αλλά αν την εξετάσει κανείς προσεκτικά, θα ανακαλύψει μέσα της μια μακρόχρονη και δουλεμένη διαχείριση των εικόνων, του θεάματος εν γένει, η οποία δε μας είναι καθόλου άγνωστη.

Αυτοματισμός/αναισθητοποίηση

Στο προηγούμενο τεύχος, στο κείμενο για την εκκένωση της Villa Amalias, εστίασαμε στη διαδικασία αυτοματισμού που δημιουργείται από τη συνεχή εκπαίδευση στο παράδειγμα των εικόνων, μέσα από τα μμε. Αυτή η διαδικασία έχει δύο συνιστώσες. Η πρώτη αφορά στη σταδιακή δημιουργία ενός περιβάλλοντος "πληροφοριοποίησης". Της συνθήκης δηλαδή κατά την οποία όλα τα γεγονότα ανάγονται σε μία ενιαία μονάδα μέτρησης-κωδικοποίησης, γίνονται πληροφορίες. Οι ακολουθίες των διαφορετικών θεμάτων στις ειδήσεις, το πού μπαίνουν οι διαφημίσεις, τι είδους είναι και πόσο διαρκούν, είναι ενδεικτικό του πώς επιτυγχάνεται κάτι τέτοιο. Κοιτώντας βέβαια το ίντερνετ, οι παραπάνω τρόποι της τηλεόρασης και των περιοδικών, μοιάζουν σχεδόν πρωτόγονοι. Κι αυτό γιατί πλέον σε μια ιστοσελίδα μπορούν εύκολα να εμφανίζονται δεκάδες ειδήσεις, σε παρόμοιο σχήμα με τις διαφημίσεις, ή και το αντίστροφο. Οι ειδήσεις αυτές δεν υφίστανται κατηγοριοποίηση με βάση το κοινό περιεχό-

ΠΚΗΗ

μενό τους, αλλά περισσότερο τοποθετούνται στο πεδίο του ματιού σαν ένα μωσαϊκό από διαφορετικές εικόνες, ένα κολλάζ με "λίγο απ' όλα", που έχει σαν στόχο να αιχμαλωτίσει το βλέμμα σε κάποιο σημείο του, προκαλώντας εντύπωση.

Έτσι μπορεί να καταλήξεις να ανοίξεις 10 καρτέλες και να διαβάξεις ταυτόχρονα ή σε γρήγορη ακολουθία για τους εν ψυχρώ δολοφονημένους εργάτες στα ορυχεία της Ν. Αφρικής (βλέποντας και το αντίστοιχο βίντεο από τα κινητά των μπάτσων/εκτελεστών), ενώ από κάτω αναβοσβήνει μια είδηση για το ντεκολτέ μιας διάσημης ηθοποιού ή μιας κρέμας για τα σπυράκια, να ανοίξεις την επόμενη καρτέλα και να διαβάξεις μια επιστημονική ανακάλυψη για τον κόσμο των ζώων (και embedded βίντεο από πιθήκους μήπως κάνεις το συνειρμό με τους αφρικανούς στην προηγούμενη σελίδα) και μετά μια είδηση για το τάδε νέο εμβόλιο, που βαριέσαι να τη διαβάσεις με τόσους ιατρικούς όρους οπότε την περνάς στα γρήγορα λέγοντας από μέσα σου μπράβο στην επιστήμη. Πατάς refresh και συνεχίζεις.

Ας φανταστούμε έναν υγιή άνθρωπο να προσπαθεί να συνειδητοποιήσει τα γεγονότα και τη σημασία τους ενόσω διαβάσει. Είναι αδύνατον. Δεν μπορείς να φρικάρεις, να απογοητεύεσαι, να προβληματίζεσαι, να καυλώνεις, να απορείς, να φοβάσαι, να γελάς και να απελπίζεσαι μέσα στα μάζιμουμ 5-10 λεπτά της περιήγησης ανάμεσα στις γενικές ειδήσεις μιας ιστοσελίδας, εκτός κι αν προσπαθείς να τρελαθείς εσκεμμένα. Σε κάποιους λασκάρουν όντως οι βίδες, αλλά στους περισσότερους συμβαίνει το αναμενόμενο: απλά μαθαίνουν να μη σκέφτονται, να μη νιώθουν τίποτα βαθύτερο. Και να μη θυμούνται τίποτα παραπάνω από αμυδρές εικόνες και τίτλους. Πληροφορίες.

Η δεύτερη συνιστώσα του αυτοματισμού είναι η επανάληψη. Μέσα στο φαινομενικό χάος των ειδήσεων, η επανάληψη συμβαίνει και μάλιστα με καθόλου τυχαίο τρόπο. Ο μηχανισμός είναι κι εδώ εύκολο να φανεί. Οι ίδιες ή παρόμοιες ειδήσεις, συνοδευόμενες από κλασικούς τίτλους και πιασάρικες ατάκες, επαναλαμβάνονται σε ποσότητα και συχνότητα, αποκρύπτοντας μέσω της γρήγορης κατηγοριοποίησής, τις ουσιαστικές διαφορές στα περιεχόμενά τους. Φυσικά όπως σε κάθε κατηγοριοποίηση, πρέπει κατ' αρχάς να προηγηθεί μια απλοποίηση αυτών των περιεχο-

μένων. Το έχουμε ξαναπεί: οι εικόνες είναι το κατεξοχόν εργαλείο που διευκολύνει τη νοηματική αφαίρεση αλλά και τη μετατροπή των γεγονότων/απόψεων σε κλισέ, τα οποία αργότερα μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτόματα. Κι αυτό συμβαίνει ακριβώς επειδή από τη φύση τους δεν απαιτούν ιδιαίτερη σκέψη ή αιτιολόγηση. Αρκεί η θέασή τους. Στην περίπτωση των ειδήσεων στο ίντερνετ, το ίδιο συμβαίνει και με το κείμενο που τις συνοδεύει. Είναι τόσο σύντομο και σε τέτοιο βαθμό κωδικοποιημένο που το αντιμετωπίζουμε κι αυτό σαν αναπόσπαστο κομμάτι της εικόνας-ειδήσης. Το νόημα έρχεται να συνοδέψει την εικόνα και όχι αυτή να υποβοηθήσει στην κατανόηση του νοήματος, που θα ήταν το ζητούμενο για κάποιον που θέλει πραγματικά να ενημερωθεί. Με αυτόν τον τρόπο πολλές παρόμοιες, αλλά στην ουσία διαφορετικές, ειδήσεις μπορούν να δομούνται σαν εικόνες ενός κοινού επαναλαμβανόμενου νοήματος, και άρα υποσυνείδητα να αντιμετωπίζονται σαν ίδιες.

Πώς λειτουργεί εν τέλει ο αυτοματισμός; Σε πρώτο στάδιο τα γεγονότα πληροφοριοποιούνται και έτσι χάνουν τη διαφορετικότητα ως προς το νόημα και τη σημασία τους. Πάνω σε αυτήν την ενιαία αντιμετώπιση των ειδήσεων ως πληροφορίες, πατάνε οι διαχειριστές των εικόνων για να φτιάξουν σε ένα δεύτερο στάδιο το νέο, δικό τους λεξιλόγιο. Αυτό επιτυγχάνεται κατ' αρχάς μέσα από την απλοποίηση του κειμένου, τη σύνδεσή του με την εικόνα ή καλύτερα, τη δόμηση ολόκληρης της ειδήσης σαν εικόνα, χωρίς πολύ συγκεκριμένο νόημα. Στη συνέχεια, επαναλαμβάνοντας αυτά τα παρόμοια σετ εικόνων-ειδήσεων, το μυαλό εκπαιδεύεται εν τέλει στις νέες γενικές σημασιοδοτήσεις τους, με έναν παβλωφικό τρόπο, κατά τον οποίο αρκεί η εικόνα ενός πράγματος/γεγονότος για να φέρει αυτόματα στο μυαλό το γενικό νόημα με το οποίο αυτή η εικόνα έχει συνδεθεί. Ένα νόημα όμως που μας έχει δοθεί έτοιμο, χωρίς να έχει οποιαδήποτε σχέση με πραγματικές μας εμπειρίες, που απευθύνεται κυρίως στο θυμικό μας και που πολύ συχνά έρχεται να αντικαταστήσει ακόμα και αυτά που χρόνια γνωρίζαμε για διάφορα πράγματα, με νέες ψεύτικες σημασίες. Δεν είναι να απορούμε λοιπόν που διάφορα σημαντικά γεγονότα είτε περνούν απαρατήρητα (γιατί δε δημοσιοποιούνται με τους παραπάνω τρόπους και την αντίστοιχη συχνότητα) είτε, το χειρότερο, γίνονται πανεύκολα αντικείμενο διαστρέβλωσης, επανανοηματοδοτούνται από τα πάνω και αντιμετωπίζονται από ένα σημείο και μετά σαν ταμπέλες, δηλαδή με εύκολα συμπεράσματα, αδιαφορία και κυνισμό.

Τα σύγχρονα ταμπού, η άλλη όψη του κυνισμού.

Σε εποχές όπως αυτή, που όλα καταρρέουν, σε κοινωνίες που έχουν εκπαιδευτεί στη μεταφυσική και στη λήθη, που δεν μπορούν να ξεχωρίσουν τις αιτίες και τους συσχετισμούς ανάμεσα στα προβλήματά τους, επικρατεί, και το βλέπουμε ήδη, ένας διανοητικός, συναισθηματικός και υλικός πανικός. Και μέσα σε αυτόν τον πανικό, αυτόν το χείμαρρο δυσμενών εξελίξεων και ήττας, όλοι ψάχνουν αντανακλαστικά να πιστούν από ένα σταθερό σημείο, από ό,τι φαίνεται πως είναι πιο δυνατό και πως μέσα στο χάος θα κρατήσει. Και τί είναι πιο ισχυρό μέσα στο σώμα της ελληνικής κοινωνίας; Ποιό δέντρο είναι πιο βαθιά ριζωμένο από αυτό του μικροαστισμού, μαζί με ό,τι το θρέφει; Δηλαδή τη λατρεία της ιδιοκτησίας της εξουσίας και της πατρίδας, το εθνικό συμφέρον, την οικογένεια και τις έμφυλες σχέσεις που αναπαράγει, τη θρησκεία (είτε την παραδοσιακή είτε τη new age εκδοχή της).

Οι αρνήσεις των 70', όσο κι αν φαινόταν απελευθερωτικές όταν δημιουργούνταν, έγιναν τελικά το αντικείμενο μιας μακροχρόνιας επένδυσης από τη μεριά των αφεντικών. Με την εθελοντική συμμετοχή των υπηκόων, κατέληξαν να ξανασερβίρονται διαστρεβλωμένες στο σήμερα σαν ελευθερίες ελεγχόμενες αυστηρά από το εμπόρευμα και τις εξουσίες, συγκροτώντας ένα νέο σώμα από ταμπού, τα οποία έμοιαζαν ξεπερασμένα από καιρό. Το σώμα ενοχοποιείται, το φύλο ενοχοποιείται, η φυλή, το αίμα, η εργασιακή και οικονομική κατάσταση, η πολιτική ταυτότητα. Όλα ενοχοποιούνται εκ νέου. Δυσκολευόμαστε όλο και περισσότερο να κάνουμε ανοιχτά κριτική σε θέματα που μέχρι πρότινος νομίζαμε πως είχαν κατακτηθεί. Γιατί κριτική σημαίνει αποδόμηση και αμφισβήτηση πρώτα απ' όλα. Και όσο πιο σταθερά / παγιωμένα / αποφασισμένα εμφανίζονται ορισμένα ζητήματα, ενόσω γκρεμίζονται όλα τα υπόλοιπα, τόσο μετατρέπονται σε ισχυρά σύμβολα και λειτουργούν συνειδησιακά σαν τέτοια. Κι αυτό δεν είναι κάτι που συνέβη σε μια νύχτα. Χρειάστηκαν κάμποσες δεκαετίες κουκουλώματος για χάριν της ευμερίας και της σταθερότητας, δεκαετίες αποφυγής των ρήξεων και βολέματος, για να φτάσουμε σήμερα να ακούμε ξανά επίσημα και ανοιχτά βρισίες για "κομμουνία", απεργούς πουλημένους, γυναίκες στην κουζίνα τους, ανώμαλες αδερφές, σκουρόχρωμους υπανθρώπους, τιμές, αίματα και ιερές πατρίδες, σαν κάτι φυσιολογικό, σαν κάτι που μπορεί να λείψει κανείς ανοιχτά και ανενόχλητα. Χρειάστηκαν κάμποσες δεκαετίες εκπαίδευσης στη σαπίλα της μικροαστικής κουλτούρας. Αρκεί να πάρει κανείς σαν παράδειγμα τις κατά καιρούς σειρές ανεκδότων για τους αλβανούς (που τώρα έγιναν πακιστανοί), για τους τσιγγάνους, τους πόν-

τιους, τις ρωσίδες, τις ξανθιές, τους χριστιανούς, τους παντρεμένους. Με αυτά μεγαλώσαμε και καταλάβαμε πολύ καλά τον υπόκωφο πόλεμο από τον οποίο ξεπηδούσαν τέτοιες απόψεις, που νομιμοποιούνταν και αναπαράγονταν ανάμεσα στους έλληνες -μικροαστούς και όχι μόνο- (και) μέσω του γέλιου και της κοροϊδίας. Τώρα καταλαβαίνουμε επίσης, πως στη δύσκολη στιγμή, αυτή η κουλτούρα είναι που πετρώνει και δημιουργεί τείχη βεβαιοτήτων και πεδία επιβολής όσων τυχαίνει να βρίσκονται έστω και πρόσκαιρα σε πλεονεκτική θέση απέναντι σε κάποιους άλλους.

Κάπως έτσι φτάνουμε να ζούμε μέσα στις δύο συνθήκες που περιγράψαμε. Από τη μία είμαστε εντελώς κυνικοί και αδιάφοροι απέναντι σε μια ευρεία γκάμα σημαντικών γεγονότων που μας αφορούν άμεσα ή έμμεσα, ενώ από την άλλη είμαστε εξαιρετικά εύθικτοι όταν πρόκειται με οποιονδήποτε τρόπο να αγγίξει κανείς τα κλαδιά και παρακλάδια της κουλτούρας του μικροαστικού εθνικού κορμού, που μέσα στην κρίση πολλοί εύχονται να είναι το σταθερό τους σημείο. Τα ξαναξεσταμένα και σύγχρονα ταμπού που όλο και κατακτούν τα πεδία του δημόσιου λόγου και η αναισθητοποίηση και ο κυνισμός, γίνονται οι ρίζες και τα κλαδιά του ίδιου δέντρου. Όσο μεγαλώνει το ένα, τόσο και το άλλο. Γιατί όσο πιο πολλά χαρίζει κανείς αδιαφορώντας στις εξουσίες και τον ολοκληρωτισμό, τόσο πιο λίγα και αρτηριοσκληρωτικά του μένουν να υπερασπιστεί.

ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ.

Η μαζικοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που ακολούθησε μετά την μεταπολίτευση, υπήρξε μια από τις σημαντικότερες αλλαγές που συνέβησαν στον τομέα της εργασιακής αποκατάστασης. Με το άνοιγμα των πυλών των ιδρυμάτων ο αριθμός των φοιτητών αυξήθηκε κατακόρυφα και η παραγωγή ειδικευμένων εργατών, όπως και η παραγωγή ονείρων για οικονομική και κοινωνική ανέλιξη πολλαπλασιάστηκαν σε σχέση με αυτό που αποτελούσε προηγούμενα τον κανόνα. Ο καθένας σαν επιχειρηματίας του εαυτού είχε πλέον την ευκαιρία -και έπρεπε- να επενδύσει στο ατομικό του κεφάλαιο ώστε να μπορέσει να αγγίξει την επιτυχία και την καταξίωση. Τα πτυχία λειτουργούσαν λοιπόν σαν τα διαβατήρια προς

ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΕΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ



αυτήν την επιτυχία και έτσι η λαμπρή νέα γενιά έμοιαζε να έχει όλα τα φόντα ώστε να μπορεί να απενίξει το μέλλον γεμάτη φιλοδοξίες, το ίδιο και το ελληνικό έθνος.

Φυσικά οι ψευδαισθήσεις αυτές καταρρίφθηκαν αμέσως μόλις ήρθαν σε επαφή με την σκληρή πραγματικότητα, χωρίς αυτό να σημαίνει πως το ελληνικό όνειρο έπαψε να υπάρχει για χιλιάδες οικογένειες και νέους. Η ιδεολογία έτσι κι αλλιώς έχει τη δυνατότητα να υπερκαθορίζει αυτό που παρουσιάζεται ως πραγματικό εμφανιζοντάς το αντεστραμμένο. Η μικροαστικοποίηση των ντόπιων προλεταρίων τα προηγούμενα χρόνια είχε πετύχει σε σημείο όπου οι ελπίδες για κοινωνική ανέλιξη να μην πεθαίνουν ακόμη και όταν ο βασικός μισθός τείνει να εξαφανιστεί. Το έχουμε ξαναπεί πως η μεγαλύτερη συνεισφορά της μαζικοποιημένης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν στον τομέα της ιδεολογίας, παρα στην προετοιμασία του μελλοντικού εργατικού δυναμικού (ανάλογα με τις ανάγκες που υπάρχουν στην παραγωγή).

Έχουμε επίσης υποστηρίξει πως η τριτοβάθμια εκπαίδευση βρίσκεται τελευταία σε κατάσταση παρακμής, λόγω της μη ικανοποιητικής εκπλήρωσης των δομικών της ρόλων. Εδώ δεν προκύπτει κάποια αντίφαση. Απλά με την συνεχή άνοδο των νέων τεχνολογιών η τεχνική σύνθεση του καπιταλισμού μετασχηματίζεται δυναμικά. Απόρροια αυτού είναι και το γεγονός πως διάφορες λειτουργίες που παλιότερα γίνονταν από το πανεπιστήμιο, όπως η αναπαραγωγή ιδεολογημάτων σχετικά με το διαχωρισμό χειρωνακτικής και διανοητικής εργασίας, όπως οι ψευδαισθήσεις κοινωνικής ανέλιξης και όλα αυτά που λέμε συνήθως, τώρα πια γίνονται αποτελεσματικότερα -συν φτηνότερα- στους κόλπους αυτών των νέων τεχνολογιών. Μάλιστα μέσα σε συνθήκες κρίσης το πανεπιστήμιο φτάνει σε σημείο να μην δικαιολογεί πια τη χρηματοδότησή του από το κράτος προχωρώντας έτσι σταθερά προς την ιδιωτικοποίηση.

Οι αλλαγές που συμβαίνουν όμως εξαιτίας της άνηψης των νέων τεχνολογιών έχουν αντίκτυπο και στην ίδια την οργάνωση της εργασίας. Από την μία είναι προφανές πως η τεχνική σύνθεση της εργασίας μεταβάλλεται και αυτή με την σειρά της σημαντικά, με ολοένα και μεγαλύτερη συμμετοχή των ηλεκτρονικών μηχανών στο κομμάτι της παραγωγής. Από την άλλη αλλάζει και η γκάμα αυτών που θεωρούνται προσόντα για μια σχετική ειδικότητα, καθώς και ο τρόπος απόκτησής τους,

Ξεκινώντας τον σχολιασμό από το δεύτερο, παρατηρούμε πως στην αγορά εργασίας είναι αρκετές οι περιπτώσεις όπου προσόν θεωρείται η γνώση κάποιου εξειδικευμένου προγράμματος ή η εξοικείωση με τη μηχανή, πολύ περισσότερο από την κατοχή ενός πτυχίου. Γνώσεις οι οποίες

συνήθως δεν αποκτούνται στα πλαίσια της κρατικής εκπαίδευσης αλλά μέσα από χίλιους δυό άλλους τρόπους. Μπορεί να προκύπτουν είτε από προσωπικό ψάξιμο, είτε ως εμπειρία από προηγούμενη εργασία, πάντως ελάχιστη σχέση έχουν με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

Οι σημαντικότερες όμως αλλαγές παρουσιάζονται στην ίδια την οργάνωση της εργασίας. Σε επίπεδο εργασιακής καθημερινότητας δεν είναι ξεκάθαρο αν οι νέες μηχανές ευνοούν η δυσχεραίνουν την θέση των εργαζόμενων, μιας και βρισκόμαστε σε μεταβατικό στάδιο και αυτό εξαρτάται κατά πολύ από την εξοικείωση που έχει το ίδιο το αφεντικό με τις μηχανές αυτές. Έτσι λοιπόν, άλλοτε μπορεί να συμβάλουν στην λούφα δημιουργικά ή μη και άλλοτε να φροντίζουν για την αυστηρότερη επιτήρηση της εργασίας. Παρόλα αυτά υπάρχουν και κάποιες αλλαγές οι οποίες είναι ξεκάθαρα σε βάρος των εργαζόμενων είτε τις αντιλαμβάνονται σαν τέτοιες, είτε όχι.

Βασικό συστατικό λοιπόν αυτού του ηλεκτρονικού προλεταριάτου είναι η (όσο ποτέ ίσως) ευκαιριακότητά του. Καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται με ταχείς ρυθμούς, οι ίδιες γνώσεις που σε μια στιγμή μπορεί να κρίνονταν σαν εξειδικευμένο προσόν, μετά από μικρό χρονικό διάστημα μπορεί να θεωρούνται ξεπερασμένες. Η πραγματικότητα αυτή ρίχνει ένα μεγάλο βάρος στις πλάτες των σύγχρονων εργατών καθώς τα αφεντικά φροντίζουν πάντα να τους υπενθυμίζουν πως είναι αναλώσιμοι. Πρέπει λοιπόν να βρίσκουν τρόπους να μένουν όσο γίνεται ενήμεροι σχετικά με το αντικείμενό τους, διαδικασία η οποία συντηρεί μεταξύ άλλων και το 'ο καθένας είναι επιχειρηματίας του εαυτού του' και σαν τέτοιος λοιπόν πρέπει να φροντίζει για το γνωσιολογικό του κεφάλαιο. Συμβαίνει επίσης και το εξής. Από τη μια, εξαιτίας των παραπάνω, η εργασία των σύγχρονων προλεταρίων υποτιμάται ακόμη πιο βίαια, αντιστοιχώντας σε εξευτελιστικούς μισθούς και ωράρια (ειδικά αν είσαι ανειδίκευτος) και από την άλλη, λόγω των αυτοματισμών που προσφέρουν τα νέα συστήματα το κέρδος των αφεντικών να αυξάνεται ακόμη περισσότερο.

Συνοψίζοντας, αν η μαζικοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν ένας σταθμός για την οργάνωση των εργασιακών σχέσεων, η απομαζικοποίηση που θα φέρει η ιδιωτικοποίησή της, μαζί με τους λόγους που οδηγούν σε αυτή, αντιστοιχεί στο τέλος μιας εποχής. Είναι καίριο λοιπόν να εξετάσουμε τι θα φέρει αυτή η νέα συνθήκη στον εργασιακό τομέα. Ποιές σχέσεις αλλάζουν, ποιές αντικαθίστανται και ποιές παραμένουν ακλόνητες. Έτσι ώστε να μη βρεθούμε προ εκπλήξεων όπως συνήθως γίνεται.

ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ

Μείνε λίγο ακόμα μαζί μου.
 Μην κοιμηθείς ακόμα.
 Κι εγώ θα σου δώσω δυο τζούρες απ' το τσιγάρο μου.
 Ακόμα δεν έχει ξημερώσει.
 Και δε θέλω να κλείσω τα μάτια μου.
 Γιατί ποιος ξέρει πότε θα σε ξαναδώ.
 Και έχω να σου πω...
 Για το πως ήρθα μέχρι εδώ.
 Ήταν χειμώνας, από τους πιο βαρείς.
 Απ' αυτούς που λες ότι δε θα τελειώσουν.
 Κρύο μέσα κι έξω.
 Τα παναφόρια κρέμονταν στους μαζεμένους
 προς τα μέσα ώμους μου.
 Ανήμπορα και άχρηστα.
 Κάποιες φορές με βάραιναν αφόρητα.
 Άνοιγα απότομα τους ώμους και τα άφηνα να πέσουν
 στο πάτωμα.
 Και τότε οι ώμοι μαζεύονταν περισσότερο,
 αντανακλαστικά, για να αντέξουν το ψύχος.
 Μέσα κι έξω.
 Έχωνα το κεφάλι ανάρμεσα στα γόνατα.
 Για να το προφυλάξω.
 Κάλυπτα τα αφτιά μου.
 Μα έτσι το μόνο που κατάφερνα να ακούσω ήταν
 οι κραυγές μου.
 Κραυγάρα για αλλαγή εποχής.

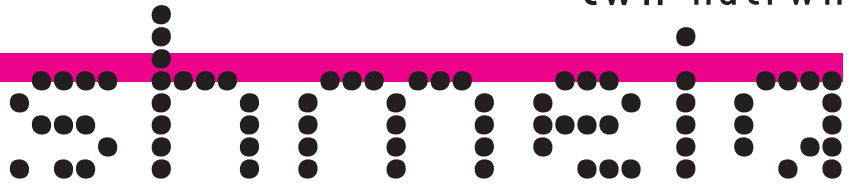
Σε τέτοιες εποχές πάντα σκέφτομαι τον άστεγο.
 Τη διπλή του υπόταση.
 Η μία σχεδόν αξεπέραστη.
 Για την άλλη μπορώ να σου πω.
 Πως κάποια στιγμή τα δέντρα κουράζονται
 να μαζεύουν πάγο.
 Κουβαλάνε γονιμότητα.

Κι αυτή θεριεύει μέρα τη μέρα.
 Ανυπομονεί να γίνει καρπός.
 Λένε πως οι ρίζες τους επικοινωνούν εκεί κάτω.
 Στέλλουν σήματα.
 Υπόγεια.
 Συνωστισμένα, οργισμένα σήματα.
 Αφηγούνται κοινά βιώματα.
 Μοιράζονται πόθους.
 Σχεδιάζουν τη βίαιη εκδίωξη του
 χειμώνα.
 Εξενείρονται.
 Άνοιξη.

Τα παναφόρια μίηκαν στο πατάρι.
 Κι εγώ νιώθω τόσο ελαφριά.
 Επιτέλους γυμνή.
 Τα αφτιά μου ακάλυπτα.
 Τώρα σε ακούω.
 Σας ακούω.
 Ρουφάω λέξεις.
 Αρπάζω νοήματα και τα μετα
 σχηματίζω σε σχέσεις.
 Μαζί θα επιδιώξουμε
 τη γύμνια και την έκθεση.
 Για να τους δώσουμε άλλη μορφή.
 Δικιά μας.

Επήμεσε τελικά.
 Τα πατζούρια μάζεψαν νερό και στάζουν.
 Τα μάτια μου με το ζόρι κρατιούνται ανοιχτά.
 Κι σου δεν είπες λέξη.
 Μα με άκουσες.
 ΕΙΣ ΤΟ ΕΠΑΝΕΙΔΕΙΝ.





Harlem Shake: η δύναμη του θεάματος

Λήψη πρώτη: μια καθημερινή σκηνή μέσα σε ένα γραφείο, ένα σιδηροδρομικό σταθμό, ένα στρατόπεδο, ένα παιδικό δωμάτιο, δεν έχει σημασία που. Όλα κυλάνε ρολόι, ο καθένας κάνει τη δουλειά του, εκτός από έναν караγκιόζη που χορεύει στην μέση του πλάνου, ανάμεσα απ' όλους και κανείς δεν του δίνει σημασία. Συνήθως φοράει κάτι ασυνήθιστο, μια μάσκα, μια περίεργη στολή, ένα χαρτόκουτο στο κεφάλι... φήμες λένε ότι πρώτη φορά παίχτηκε απλά με ένα κράνος.

Λήψη δεύτερη (απ' την ίδια θέση): μόλις η εισαγωγή απ' το κλιθίο μπιτάκι που ακούγεται τελειώσει, όλοι όσοι βρίσκονται γύρω του (και ακόμη περισσότεροι) εμφανίζονται να χορεύουν όλοι μαζί, ντυμένοι εξίσου αλλοπρόσασλα. Η ακρότητα μέσα σε μια στιγμή έχει κυριεύσει τους πάντες και έχει φυτέψει στη ρουτίνα την πιο μεγάλη φαντασίωση εφηβικού πάρτι.

Αυτό πάνω κάτω περιγράφουν τα διάρκειας μισού λεπτού βιντεάκια Harlem Shake που έχουν κατακλύσει το τελευταίο διάστημα το internet και που πρόσφατα έφτασαν και στα μέρη μας. Κάπως έτσι στις 23 του Φλεβάρη 3.000 με 4.000 άνθρωποι (σύμφωνα με τους διοργανωτές) βρέθηκαν στο Θησείο για να συμμετάσχουν στα γυρίσματα του Harlem Shake Athens.

Ντάξει τα νούμερα είναι μέρος του κόλπου, αλλά δεν παύει ένα μεγάλο κομμάτι του κόσμου να κατέβηκε μέχρι το Θησείο, να επέμεινε τις προετοιμασίες του γυρίσματος, μόνο και μόνο για να αποκτήσει και η Αθήνα τα 34 δευτερόλεπτα που της αναλογούν από τον κόσμο του θεάματος. Αν κρίνουμε βέβαια και από τα σχόλια σε youtube, facebook κλπ πολλών παρευρισκόμενων, του τύπου «δεν είχε πλάκα», «είχε πολύ στριμωξίδι» κ.α. υπήρχαν και αυτοί που πιάστηκαν κορόιδο καθώς νόμιζαν ότι θα νοιώσουν λίγο από το hype που αναπαρίσταται.

Το πραγματικό νόημα βέβαια δε βρίσκεται στη διασκέδαση καθ' εαυτή, αλλά στην αναπαράστασή της. Στο να πας μετά στο σπίτι σου, να δεις το βιντεάκι που συμμετείχες και να αρχίσεις να μετράς like, να γράφεις comment «ήμουν κι εγώ εκεί», «ήταν τρομερά» μέχρι να το πιστέψεις κανονικά. Γιατί εκεί βρίσκεται η ουσία του θεάματος. Το γεγονός παύει να έχει υπόσταση σαν τέτοιο, αν δεν αναπνεύσει μέσα στον κόσμο των social media. Όλα τα υπόλοιπα είναι κατάλοιπα μιας σχεδόν ξεχασμένης εποχής. Κι αν επιμένουν κάποιοι να γκριλιάζουν ότι δεν πέρασαν καλά...

Δουλειές υπάρχουν (για το στρατό και τη πολεμική βιομηχανία)

Ο λόγος για τη DARPA (Defense Advanced Research Project Agency) του αμερικάνικου υπουργείου αμύνης. Η υπηρεσία αυτή ιδρύθηκε το 1958 επί προεδρίας Αϊζενχάουερ, στα πλαίσια του τεχνολογικού ανταγωνισμού με τη σοβιετική ένωση και υπό

το βάρος της επιτυχημένης εκτόξευσης του σοβιετικού πυραύλου Sputnik στο διάστημα. Η DARPA από τότε έχει γράψει μεγάλη ιστορία στην τεχνολογία αιχμής όσον αφορά την πολεμική βιομηχανία και πολλοί θεωρούν ότι σε αυτήν οφείλεται η ανάπτυξη του internet, τα «αόρατα» μαχητικά Stealth, το σύστημα δορυφορικού εντοπισμού GPS και άλλα γνωστά επιτεύγματα.

Η DARPA έχει χρηματοδοτήσει ερευνητικά προγράμματα πανεπιστημίων από όλον τον κόσμο, αλλά και κάθε είδους ιδιωτικά ή δημόσια ερευνητικά κέντρα. Είναι αλήθεια βέβαια ότι τις τελευταίες δεκαετίες οι χρηματοδοτήσεις γέρνουν όλο και περισσότερο προς το «σύμπλεγμα της ασφάλειας», αλλά ειδικά τώρα, εν μέσω οικονομικής κρίσης, ο ρόλος του στρατού φαίνεται να γίνεται ακόμα πιο κεντρικός. Όπως περιγράφει η καθηστωτική καθημερινή, η DARPA λειτουργεί σαν ένα επενδυτικό fund μεγάλου ρίσκου. Δηλαδή είναι σε θέση να χρηματοδοτεί project αμφίβολης απόδοσης, που όμως αν "πιάσουν" θα επιφέρουν πολλαπλά έσοδα. Φυσικά τέτοιες ευκαιρίες σπανίζουν στις μέρες μας και απ' ότι φαίνεται οι ερευνητές δεν πολυνοιάζονται να βουτήξουν τα χέρια τους στο αίμα, αρκεί να κάνουν το όνειρό τους (της δουλειάς) πραγματικότητα.

Το τελευταίο μεγάλο βήμα της DARPA είναι η στροφή της προς το crowdsourcing. Με αυτό τον τρόπο, το υπουργείο αμύνης ξεπερνώντας κάθε ταμπού περί μυστικότητας (τουλάχιστον σε ένα κομμάτι των ερευνών του) ανοίγει τις πόρτες του στη φθηνή -πλην άφθονη- εργασία που του προσφέρεται, ανεξαρτήτως χώρας ή εθνικότητας.

Η πρώτη απόπειρα υλοποίησης σχεδίου της DARPA μέσω crowdsourcing έγινε το 2011 όταν 3.500 άτομα από 140 διαφορετικές ομάδες συμμετείχαν στο διαγωνισμό για την κατασκευή ενός μικρού, φορητού και οικονομικά προσιτού τηλεκατευθυνόμενου κατασκοπευτικού αεροπλάνου που θα μεταφέρεται και θα εξαπολύεται στον αέρα από μαχητικά αεροσκάφη. Τα πλεονεκτήματα της μεθόδου αυτής φαίνονται χαρακτηριστικά στην περίπτωση του θωρακισμένου οχήματος FANG, όπου ο σχεδιασμός σπάει προς τα κάτω στα διάφορα τμήματα του οχήματος, όπως το σύστημα μετάδοσης κίνησης, το ηλεκτρικό σύστημα, τα ηλεκτρονικά ή η θωράκιση και μπορεί να δουλευτεί ταυτόχρονα από σχεδόν 20.000 άτομα! Η εργασία όλων αυτών των ανθρώπων συγκεντρώνεται, συνδυάζεται και επαληθεύεται σε εικονική προσομοίωση στον υπολογιστή.

Το παράδειγμα της DARPA είναι χαρακτηριστικό, για το πώς όλο και μεγαλύτερα τμήματα της κοινωνίας εμπλέκονται και φανερά πλέον με την πολεμική βιομηχανία. Γιατί είναι ένα πράγμα να μην θεωρείται επικριτέα η υπαγωγή της έρευνας (ακόμα και δημόσιων πανεπιστημίων) στις ανάγκες του στρατού (ειδικά σε έναν στρατό που τα παραδείγματα της "δουλειάς" του περισσεύουν). Όμως είναι ακόμα χειρότερο να υπάρχει ένα τόσο μεγάλο κομμάτι των κοινωνιών που στηρίζει την ύπαρξή του ακριβώς σε τέτοιες μηχανές θανάτου.

